Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ; БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...най 1921 оной ... 21-һээ гарана. | № 277 (18600) | 1990 оной декабриин 2, воскресени | Сэн 3 мүн.

РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съезд

ГАЗАР АБАХА ХҮШЭР ЗАМ

... 30-да РСФСР-эй ...епутадуудай ээлжээ- ...ъезд Россин хүдөө ...е һэргээхэ програм- ...э хэлсэжэ дүүргэбэ. ...льствын программа ...ртоо абтаа гэжэ үг- ...едани дээрэ үгэ хэ- ...утадууд тэмдэглэбэ. ...бэелүүлбэл, хосорон ...айһан олохон хүдөө ...е һэргээхэ, хүдөө ...йлэдбэриие гансашье ...та бэшэ, мүн ойрын ...юниие эдеэ хоолой ...ор хангаха гол асуу- ...ээ арга олгохо гэ- ...р онсолон зааба. ...рограммые дүүргэхэ ...ансашье хүдөөгэй ...й хэрэг бэшэ. Рос- ...мышленна түбүүдтэ, ...ажэлэлгын коллекти- ...ссин бүхы арад зон- ...ууд ехээр найдана ...ол хэлээ. ...ушаа зөөриин түхэл ...эр лэ ондо ондоо ...ууд элирүүлэгдэв. ...ьа үмсын зөөри бии ...тэрэниие худалдаха ...ажа абаха тухай хуу- ...тые дэмжэхые Ни- ...о хүдөө ажахын ин- ...экономическа фа- ...декан И. А. Алтухов ...Конституциин ёһоор ...лдалга ба худалда- ...а зүбшөөгдэдэггүй ... һаа, үнэн дээрээ ...алдадаг, худалдажа ...айна гэжэ тэрэ хэлэ- ...й участогууд, хамһа- ...ажахын газар, хубиин гэрнүүд болон гаражнуудые бариха газар энээнэй жэшээ болоно. Тиимэһээ эдэ бүгэдые хуулита болгохо хэрэгтэй.

Дэлхэйн элдэб оронуудта газар хэрэглэлгын гурим тухай хэлээд, газарые айлнуудта, үмсэдэ түргөөр, эрид шууд дамжуулбал, дэлгүүр дээрэ эдеэ хоолой зүйлнүүд түргөөр элбэгжэхэ гэжэ **О. Ю. Качанов** онсолон тэмдэглэбэ. Башкирай «Кош-Елгинский» совхозой механизатор **С. П. Иванов** тэрэниие дэмжэжэ, иимэ үнэншэмэ тоо, баримтануудые харуулба: газарай оройдоол 3 процентнь айлнуудай мэдэлдэ байдаг аад, хартаабхын 60 процентнь, ехэ мяхан, һүн, үрэ жэмэс тэндэ үйлэдбэрилэгдэдэг. Газар тушаа үмсын зөөри тогтоохын тула үшөө ямар үндэһэ баримтанууд хэрэгтэй юм? Али нэгыень шэлэхэ арга боломжо манда олгоо һаатнай, бидэ өөһэдөө юу хэхээ мэдэхэбди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Газар тушаа үмсын зөөри тогтоохо дурагүйшүүл өөһэдынгөө баһал үнэншэмэ баримтануудые харуулаа. Брянска областиин «Заветы Ильича» колхозой түрүүлэгшэ **В. С. Демина** үгэ хэлэхэдээ, газар гээшэмнай хүнэй ажалай үрэ дүн, зөөри бэшэ, харин байгаалиар байгуулагдаһан үйлэдбэриин онсо хэрэгсэл гэжэ мартанабди гээд тэмдэглэбэ. Тиимэһээ тэрэниие худалдажа худалдан абажа болохогүй. Депутат **Ю. М. Слободкин** тэрэниие дэмжэбэ.

Үгэ буляалдаанда хабаадаһан депутадууд таряашадые хуулиин талаар хамгаалха асуудалнуудта горитой анхаралаа хандуулаа. Һаял байгуулагдажа байһан таряашадай ажахынуудта Агропромбанкын ба бусад албан зургаануудай зүгһөө хуули буса ябадал гаргагдана, элдэб һаад түбэг татагдана гэжэ депутат **В. В. Линькова** тоолоно. Энээниие баталһан жэшээ тэрэ харуулна. Чувашай республикада фермер Уваров 28 гектар газар даажа абаа һэн. Урдань энэ газар дээрэ мал ажалай комплекс байһан, тэрэнэй барилгада хоёр хахад миллионһоо дээшэ түхэриг һомологдоһон байгаа. Энэ газарай һандаргагдажа һалахадань, агропромышленна «Прогресс» комплексын газар эсхэмжэлэгшэ-ахамад инженер энэ газарые арендэдэ дамжуулаа һэн. Уваров таряашанай ажахы эрхилжэ шаданагүй гэжэ һүүлдэнь эшэхэ нюургүйгөөр хэлэһэн байгаа ха.

Таряашад засагаар заатагүй хамгаалагдаха ёһотой гэжэ депутат **В. С. Захаров** мэдүүлбэ. Мүнөө болотор ямаршье эрхэгүй байһан сельскэ Соведүүд иимэ засаг болохо зэргэтэй. Арадай депутадуудай городской Соведүүд бэшэ, имагтал сельскэ Соведүүд газарай реформые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, ажахы эрхилэлгын элдэб түхэл янзануудые дэмжэхэ ёһотой. Газарай түлөө түлбэринүүдые сельскэ Соведүүдэй бюджедтэ оруулхада, тэдэнэр шадалтай болохо, агрохимическэ, газарай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэри хэхэ, ажахы доторой харгынуудые бариха ба бусад олон юумэ хэхэ захил хэдэг болохо. Иимэ ушарта сельскэ Соведүүд газар хэрэглэдэг хүн бүхэнһөө шангаар асууха, бюджедтэнь бүри ехэ хубита оруулха аргатай ажалша бэрхэ эзэдые бэдэржэ олодог болохо.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **И. С. Силаев** түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. Ехэ шухала асуудал эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэгдэбэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Дурадхагдаһан программа аграрна комитедтэ олон тоото мэргэжэлтэдэй, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, депутадууд - аграрнигуудай хабаадалгатайгаар үргэнөөр хаража үзэгдэһэн, хэблэлдэ толилогдожо, республикын эрхэтэдтэ хүргэгдэһэн байха юм. Программын бүхы хубинууд хоорондоо холбоотой, тэрэнэй нэгыеньшье хаяха болобол, бүхы программа буруу һурэхэ. Ондоошье программануудые хаража үзэхөөр бэлэн байгаабди. Теэд тиимэ юумэн байгаагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Бидэниие шүүмжэлһэн бүлэгүүдэй нэгэнииньшье ондоо вариантнуудые дурадхаагүй гэбэ.

Колхоз, совхозуудые һалгааха хэрэг үүдхэнэ бэшэ гүбди гэжэ зарим депутадууд һанаата болоно. Иигэжэ сэхэ зэмэлхэшье ушарнууд байгаа. Бидэ энээниие буруушаанабди. Газар дээрэ экономическа ба үйлэдбэриин олон ондоо харилсаанууд бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ Россин правительство тоолоно. Газар худалдажа абахые гү, али миинтээр абахыень хуули таряашаниие баадхана бэшэ. Тиибэшье иимэ эрхэ таряашанда олгогдоно. Дуратай һаа, таряашан энэ эрхые хэрэглэхэ аргатай. Теэд колхоз, совхозуудта ямар аюул тохёолдоно гээшэб?

Хүдөө нютагуудта үйлэдбэриин бүхы түхэл янзануудые хүгжөөхэ адли эрхэ нүхэсэлнүүд Верховно Соведэй баталан абтаһан хуулинуудаар лаб хангагдана, колхоз, совхозуудта бэеэ даанги байдал олгогдоно.

Эрхэтэн, колхозой гэшүүн, совхозой хүдэлмэришэн бүхэндэ хайшан гээд ажаһууха ба ажаллаха дуратай байһанаа өөрөө шиидхэхэ арга боломжо үгэхые бидэ дурадханабди гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Энэмнай гүнзэгы удхатай, экономическа байгууламжые ба ажалай эмхидэлые шэнэдхэхэ бодото арга, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ арга болоно.

«Газар — таряашадта» гэһэн Октябриин революциин уряануудай нэгые бидэ түүхэһээ мэдэхэбди. Октябриин илалтада энэ уряа горитой үүргэ дүүргэээ гэжэ хэлэжэ болохо. Юуб гэбэл, таряашад революциин гол солдадууд байһан ха юм. Теэд таряашадай аша туһа хараха ябадал удаан үргэлжэлөөгүй, тиимэһээ үнэн зүб гурим һэргээжэ, таряашадта үри шэриеэ бусааял.

Шухала шиидхэбэринүүдые ходо хожомдожо абадаг байһамнай манай урагшагүйдэлгын гол шалтагаан болоно гэжэ хубилган шэнэдхэлгын жэлнүүд харуулна гэжэ И. С. Силаев үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Харин энэ удаа хожомдохогүй арга боломжо манда бии.

Депутадуудһаа, депутадуудай бүлэгүүдһээ, нютагай Соведүүдһээ ба съездэдэ уригдаһан хүнүүдһээ 100 гаран дурадхалнууд болон ажаглалтанууд редакционно комиссида ороо гэжэ редакционно комиссиин даалгабаряар тэрэнэй түрүүлэгшэ **В. Н. Любимов** мэдээсэбэ. Комисси дурадхал бүхэниие анхаралтайгаар хаража үзөөд, съездын тогтоолой проект дурадхана. Үндэһэ болгогдон, тус проект олонхиин дуугаар баталан абтана.

Удын һүүлдэ Россин Федерациин экономикые тогтууритай болгохо ба дэлгүүрэй харилсаануудта шэлжэн орохо талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ажал ябуулга тухай зүблэхэ зүйлэй удаадахи асуудалые депутадууд хаража үзөө.

Субботын ба воскресениин үдэрнүүдтэ съезд хүдэлхэгүй. Эдэ үдэрнүүдтэ РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси Зөөри, Налогууд ба Нютагай бюджет тухай хуулинуудые хаража үзэлгэ түгэсхэхэ ёһотой.

Понедельнигтэ, декабриин 3-да съездын заседанинууд үргэлжэлүүлэгдэхэ.

(ТАСС).

Совет Социалис Республикануудай

Союзай Президентын Указ

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ЗҮЙЛНҮҮДЫЕ, АРАДАЙ ХЭРЭГЛЭМЖЫН ЭД БАРАА ХАДАГАЛХА, ЗӨӨХЭ БА ХУДАЛДАХА ТАЛААР ГУРИМ ТОГТООХО ЗОРИЛГООР ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ХИНАЛТЫЕ ШАНГАДХАХА ТУХАЙ

Эд хэрэглэлгын дэлгүүр дээрэ тохёолдоһон онсо байдалтай, эдеэ хоолой зүйлнүүдые ба арадай хэрэглэмжын бусад эд бараа худалдалгада, хангалгын системэдэ олоор ушардаг үнгэрмэ хэтэрүү ябадалтаи, энэ талаар гурим тогтоохо тухай эрхэтэдэй зүгһөө хэгдэдэг үсэд нэтэрүү хандалгануудтай дашарамдуулан, иигэжэ **тогтоохомни:**

1. Эд хэрэглэлгын дэлгүүр дээрэхи байдалые тогтонижоруулгын үедэ эд бараа нюуха, гутааха, хулгайлха ба хонжоо наймаа хэхэ ябадалые болюулхын тула үйлэдбэрилэгшэһөө эхилээд арадай хэрэглэмжын эд бараанай хэрэглэгшэдтэ хүргэгдэхэ хүрэтэр бүхы замда хүдэлмэришэнэй шанга хиналта тогтоохо.

Энэ зорилгоор 10 үдэрэй болзорто ажалша коллективүүдэй, һуралсалай эмхи зургаануудай түлөөлэгшэдэй суглаанууд дээрэ районно, городской, городуудтахи районно хүдэлмэришэнэй хиналтын комитедүүдые байгуулха. Комитедүүдэй шиидхэбэреэр предприятинуудта, эмхи зургаануудта, хүнүүдэй ажаһуудаг газарнуудта хүдэлмэришэнэй хиналтын бүлэгүүд байгуулагдажа болохо.

Комитедүүд ба хүдэлмэришэнэй хиналтын бүлэгүүдтэ һунгагдаһан хүниие үнэмшэлһэн документ арадай депутадуудай Соведүүдэй зохихо гүйсэдхэхэ комитедүүдээр үгтэхэ.

Хүдэлмэришэнэй хиналтын зургаануудта иимэ эрхэнүүдые олгохо:

Эдеэ хоолой ба хүнгэн промышленностиин предприятинуудые, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын эмхи зургаануудые, складай ба хамһабариин байрануудые, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай баазануудые, мүн тэрэшэлэн кооперативуудые шалгаха;

эдеэ хоолой зүйлнүүдые ба эд бараа зөөлгые, вагонуудһаа, транспортын бусад хэрэгсэлнүүдһээ буулгаха хүдэлмэриие, хэрэглэгшэдтэ хүргэлгые хинаха;

шалгалтын хэгдэжэ байһан предприятинуудһаа, эмхи зургаануудһаа, мүн тэрэшэлэн тэдэнэй хүтэлбэриин зургаануудһаа бии байһан эд бараан тэрэнэй, хубаарилагдаһан ба худалдагдаһан тухай шухала мэдээсэл ба документнүүдые абаха;

дутуу дундануудай элирүүлэгдэһэн ушарнуудта худалдаа наймаанай предприятинуудые, складуудые, баазануудые саг зуура хаажа, энээн тухай дээдын эмхи зургаануудта, мүн дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта дары түргөөр мэдээсэхэ;

албан тушаалаа хэтэрүүлһэн, эзэн буса байһан хүдэлмэрилэгшэдые зайсуулха гү, али хүдэлмэриһөөнь гаргаха тухай дурадхалнуудые оруулха, харин шухала ушарнуудта уголовно хэрэг үүдхэхэ тухай асуудал зохихо зургаануудай урда табиха.

2. Союзна ба автономито республикануудай правительствanууд, арадай депутадуудай нютагай Соведүүд ба тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд хүдэлмэришэнэй хиналтын ба дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудай, арадай ба албан зургаанай хиналтын, депутадуудай бүлэгүүдэй ба комиссинуудай хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ.

Нютагай арга боломжонуудые хэрэглэн, хүдэлмэришэнэй хиналтын комитедүүдтэ хэрэгтэй байра, транспорт үгэхэ, телефонно холбоогоор хангаха.

Арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, тэдэнэй захиргаанай комиссинууд хүдэлмэришэнэй хиналтын элирүүлһэн албан тушаалаа хэтэрүүлхэ баримтануудаар шиидхэбэринүүдые хойшолуулангүй баталан абаха.

3. СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерство, СССР-эй Гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитет ба нютагуудтахи тэдэнэй зургаанууд хадаа предприятинууд болон эмхи зургаануудые шалгаха үедэ хүдэлмэришэнэй хиналтын комитедүүдтэй хүдэлмэрилэгшэдэйнь саг үргэлжын холбоо барисаа хангаха. Онсо байдалай тохёолдоһониие хараада абан, худалдаа наймаанай һалбаринуудта хэтэрмэ ябадалнуудые гаргаха баримтануудые һэргылхэ ба болюулха талаар яаралтай хэмжээнүүдые абаха, энэ зорилгоор хэрэгтэй болоо һаань, саг зуурын подразделенинүүдые байгуулха.

Худалдаа наймаанай дүримүүдые зорюута хазагайруулһан, хулгай хэһэн ба хонжоо наймаа хэһэн тухай хэрэгүүдээр сүүдэй нүүдэл заседанинуудые үнгэргэхэ хэрэгтэй.

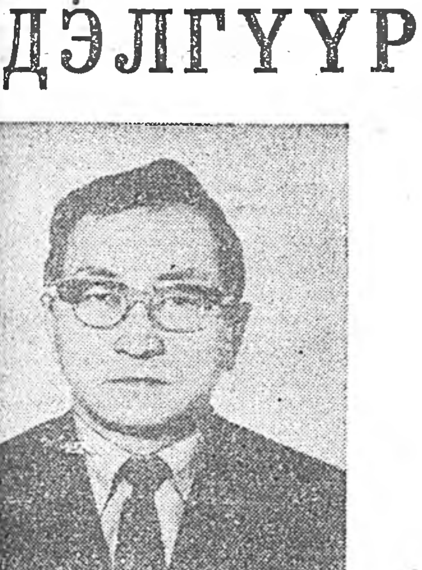
Совет Социалис Республикануудай Союзай Президент М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.

1990 оной ноябриин 30.

Уншагшын түрүү бэшэг

ДЭЛГҮҮРТЭ—ШАТА ШАТААР

...үүрэй харилсаануудта оролго мүнөө ...а болонхой гэнэбди. Теэд үнэн дээ- ...элгүүрэй экономикые бидэ огто мэ- ...й, бодотоор тэрээнтэй ушаржа, шэн- ...үзөөгүй ха юмбибди. Дэлгүүр гээ- ...циализмда огто таарахагүй, ажалша ...үмэндэ тад харша зүйл гэжэ бидэ- ...һургадаг байгаа ха юм.

...ай республикада хүн зониие эдеэ ...ор сүм хангаха, регионууд хоорондо ...ци эльгээлсэхэ талаар хэлсээтэ уял- ...а дүүргэхэ аргатай ажахын хүсэн Со- ...агай жэлнүүдтэ байгуулагданхай.

...шье энэ хүсэн гүйсэд хэрэглэгдэнэ, ...гданагүй, хүгжэсэгүй хужүүн шанар- ...мар ушарһаа гэбэл, арадай ажахын комплекс эгээл эхинһээ натуральна ажахы эрхилэлгын аргаар бүридүүлэгдээ ха юм. Тиихэдэ эд бараанай-мүнгэнэй харилсаанууд хараада огто абтаагүй һэн.

Натуральна аргаар ажахые эрхилэлгэ дэлгүүртэ тад харша юм. Тиин натуральна аргаһаа эд бараанай-мүнгэнэй аргада орохын тула бодото гаргашануудые, эд бараанай шанарые харуулһан бодото сэнгүүдтэ республикын ажахые оруулха хэрэгтэй.

Гэбэшье орон, республика соо үнэ сэнгүүдые юрэнхы дээрэнь гансата хубилгахын аргагүй. Энэ хубилалтые нэгэ, хоёр, гурбаншье жэлэй туршада хэхээр бэшэ. Юундэб гэхэдэ, энэ хэмжээ ябуулга тон түрүүн ажалша зониие хохидуулха бшуу.

Минии һанахада, бодото сэнгүүдтэ орохын тула урид һайса тоолон тодорхойлжо, энэ хэрэгые 5—7 жэлэй туршада шата шатаар захиргаанай-баалалтын аргаар бэелүүлхэ шухала. Үгы гэбэл, тэрээнгүйгөөршье доройтоод байһан ажахымнай һандаран һалаха бшуу.

Натуральна ажахы эрхилэгшэд өөһэдынгөө хэрэглэхэ эд бараануудые өөһэдөө үйлэдбэрилдэг, зарим тэды юумээрээ андалдадаг байха юм. Манай совет ажахы анханһаа иимэ натуральна гуримаар хүдэлжэ захалаа һэн.

Юуншье һаа, хэрэгтэй эдеэ хоолоо, эд хэрэгсэлээ магазинһаа худалдажа абана гүбди гэжэ зариман хэлэхэ. Энэ ушарта Козьма Прутков шэнгеэр «өөрынгөө нюдэндэ бү этигэ» гэхэ байнаб. Энэмнай наймаан бэшэ, харин наймаанай баг үмдэһэн юрын хубаарилга гээшэ. Юундэб гэхэдэ, розничнo сэнгүүд бодото гаргашатай огто тэнсүүлэгдэнгүй, холо доогуур захиралтаар табигдана. Тиин үнэгүй дээрэһээ зарим ушарта наймаанда хүрэжэ үрдингүй «һаргашагдашана» ха юм. Гарахадаашье, үнөөхил дефицит, дутагдалнай дэлгэрдэг.

Юрэнхыдөө, дутагдал гээшэ натуральна ажахын зайлашагүй хуулинь болоно. Харин манай орон натуральна ажахын захагүй ехэ далай гээшэ. Дошхон долгитой энэ далай соо дэлгүүрые гансата соносхожо, сэнгүүдые хубилгажархёо һаань, тон түрүүн шадалгүй зоной «онгосонуудые» хүмэрюулхэнь сохом.

Захиралта-зонхилолгын гурим хадаа натуральна ажахын хуулита үхибүүниинь болоно. Иимэ гуримгүйгөөр тэрэ агшан зуурашье байжа шадахагүй. Иимэл бүхэ үндэһэтэй тула захиралта, баалалта манай ажабайдалһаа үгы болоногүй ха юм.

Дэлгүүрэй эрхэ байдалда гаргашаяа хараадуулһан сүлөөтэ сэнгүүд бүхы юумые баалалтагүйгөөр зүндөө тэнсүүлдэг байна. Харин дутагдалһаа гарадаггүй натуральна ажахы эрхилдэг манай орондо байгаашаяа мухар нюдаргаар хубаарилаагүйдэ аргагүй юм лэ.

1941 ондо ороноймнай ажахы граждан гуримаар эрхилэлгэһээ сэрэгэй гуримда гурбан һарын туршада оруулагдаа хамнай. Мүнөө энээнһээ өөрэгүй, али буришье хүндэ байдалда оронхойбди.

Тиимэһээл тэрэл шалгагдаһан захиралта- зонхилолгынгоо гуримые хэрэглэжэ, натуральна ажахыһаа дэлгүүртэ орожо шадахабди. Энэ ябадалые тэрэл «конверсия» гэһэн үгөөр тодорхойлжо болоно. Энэмнай амар бэшэ зорилго гэжэ үшөө дахин һануулая. Аргагүй тодорхой, дэлгэрэнгы ехэ программа хэрэгтэй.

Тон түрүүн доодо шата—предприятинуудһаа эхилхэ хэрэгтэй. «Инвентаризаци» гэһэн үгэ бии. Тэрээндэл адляар, юутэйгээ лаб тодорхойлхо. Ганса фонднуудай үнэ сэн бэшэ ааб даа. Кадрнуудай мэргэжэл, ажалай зэбсэгүүдээр, эд зөөреэр хангалга, нөөсэ баялигууд, технологи, хүтэлбэрилгын гурим гэхэ мэтые, хилын саанахи онол арга хэрэглэн, сэгнэхэ шухала.

Эдэ бүгэдэ министерствэнүүдэй хүтэлбэри доро бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Урдандаашье министерствэнүүд, предприятинуудай хоорондохи андалдаануудые тогтоохoдоо, дэлгүүрэй харилсаануудые таамагааршье һаа, хэрэглэдэг лэ байгаа бшуу.

Тус предприятида сэгнэлтэ үгэһэнэй һүүлээр тэрэл министерствэнүүд эндэ ямар зүйлэй, номенклатурын продукци гаргахые тодорхойлоод, дэлгүүрэйхидэ дүтэрхы сэнгүүдые захиралтаар тогтоохо ёһотой.

Мүнгэн һангай һайн гурим, банкнуудые байгуулха юм ааб даа.

Манай республикын экономикые дэлгүүртэ оролгын түсэб Госпланай хүдэлмэрилэгшэд зохёогоо. Тэрэнь, минии һанахада, миил түбэй правительствын программаһаа буулгагдаһан байна. «Дэлгүүр», «монополи», «баланс» мэтын үгэнүүд олон. Тэдэ манай республикын эрхэ байдалда огто таарахагүй гэхэ байнаб. Мүнөө мяханай, модоной тонно, кубометр, хирпиисэ бүхэниие хаанаһаа олохоб гэжэ байхада, ямар монополи тухай эндэ хэлэлтэй юм?

650 миллион түхэриг оршо республикын бюджедтэ мүнөө дутана. Предприятинуудта хэды налог тохоошье һаа, энэ гарзые тэхэрюулхэгүй байна. Иимэ ушарта Америкын, Японой жэшээгээр үмсын жэжэ предприятинуудые, бодото кооперативуудые хүгжөөхэ, бүхыдөө манай эндэ 20—30 мянган иимэ предприяти хэрэгтэй. Тэдэндэ зохихо эрхэ байдал хангаад, хууляар тэдэниие хамгаалаал һаа, одоол эдэ жэжэ эзэдһээ бага багааршье һаа, дүн хамта горитойхон налог абтаха байгаа. Харин мүнөөнэй томошье һаа, оройдоол 200-гаад предприятиһаа мүртэй налог ороногүй.

М. С. Горбачевой элидхэлнүүдээр абтаһан «Орон доторхи байдал тухай» СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол дан юрэнхы, тодорхой бэшэ гэхэ байнаб. Мүн дэлгүүртэ оролго тухай правительствыншье, С. Шаталинайшье программанууд таарамжагүй. Тэдэниие зохёоһон экономистнууд хурса мэргэншье һаа, нютаг нютагай байдалые хүсэд мэдэнэгүй. Тиимэһээ, минии дээрэ хэлээшээр, бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри дүүргэжэ, 5—7 жэлэй туршада шата шатаар, захиргаанай аргаар сэнгүүдые гуримшуулһанай һүүлээр, республика, нютаг бүхэнэй илгаануудые хараада абан, дэлгүүртэ орожо шадахабди.

Б.-М. БАЛДАНОВ,
Буряадай эрдэмэй түбэй социально-экономическа шэнжэлгэнүүдэй таһагай секторые даагша.

ВЕТЕРАНУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СОВЕДЭЙ ПЛЕНУМ

Ноябриин 29-дэ Москвада дайнай, ажалай ба СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Ветерануудай бүхэсоюзна соведэй пленум хүдэлмэриеэ эхилбэ. Мүнөөнэй эрхэ байдалда ветерануудай эмхинүүдэй хүдэлмэри тухай элидхэл Ветерануудай бүхэсоюзна соведэй түрүүлэгшэ Советскэ Союзай Маршал Н. В. Огарков хэһэн байгаа.

Политическэ ба экономическа байдалай улам һүжэржэ байхада, ветерануудай хүдэлөөн социалис үг зорилгонуудта үнэн сэхэ зандаа, орон соохи байдалые тогтонижоруулха, гурим журам бэхижүүлхэ талаар Президентын болон СССР-эй Верховно Соведэй онсо хэмжээнүүдые дэмжэнэ, гээд элидхэл соо, пленумдэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүд соо тэмдэглэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь О. Д. Бакланов, мүн тэрэшэлэн зарим министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд пленумэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Ноябриин 30-да пленум хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлэө.

(ТАСС).

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Байгша оной ноябриин 21-һээ хойшо Хүлэй совхозой һүһаалиин фермэнүүд ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа байнхай. Энэ ажахын малшад мүнөө жэлдэ 11 мянган центнер һү үйлэдбэрилхэ даабаритай һаа, мүнөө һүүлэй мэдээгээр, тэрэнээ 59 центнерээр үлүүлжэ шадаба.

Хүлэйхид эдэ үдэрнүүдтэ мүн лэ һү гүрэндэ тушааха захилаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлһэн байха юм. Энэ амжалтада һаалишад О. И. Скворцова, Г. Я. Волосатова, К. С. Красикова ехэ хубитануудаа оруулаа.

В. ХАЛМАТОВ,
Хориин районой «Животновод» кооперативай директор.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ *ажалай үдэр*

...АРИЛГА УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

...жэлнүүдтэ барилгын ...нүүдай хэды хомор- ...айгаашье һаань, Му- ...рэй райондо хүдөө- ...илганууд үдэр бүри ...ожо байнхай. «Аван- ...овхоз бэшэ ажахы- ...энэ талаар холо гэзг-

...ай совхоздо мүнөө ...э дархашуулай би- ...абан бригада хүдэл- ... оройдоол 5 хүн ...э. Эндэ бүхы ба- ...өөһэдынгөө хүсөөр ...ди. Бэшэ ажахынууд- ... бидэнэртэшье бэрхэ- ...д бии. Нэн түрүүн ... модон, хирпиисэ, ... гэхэ мэтэ дуталда- ... ушарта директор- ...ээд, бригадир хүрэ- ...э бү эдеэ бэдэржэ ...и,— гэжэ прораб ... Кондратюк хэлэнэ.

Иимэ бэрхэшээлнүүдэй хэды ушарбашье, совхозой дархашуул нёдондо жэлдэ түб һууриндаа 7 гэр барижа тушаагаа һэн. Мүнөө эдэ гэрнүүдтэнь механизаторнууд, малшад, мэргэжэлтэд, нютагай багшанар ажаһууна. Үйлэдбэриин барилга сооһоо Подлопаткын һү һаалиин фермын зунай байра бодхоогдоһон байна.

Энэшье жэлдэ тус бригада эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай. Түб һууринда жэлэй эхинһээ хойшо нэгэ гэр баригдажа тушаагдаба. Эндэ мүнөө ажахын тоосондо ороһон, хамтын подрядай гуримаар ажалладаг бригадын залуу бригадир Владимир Токмаковой гэр бүлэ ажаһууна. Мүн лэ жэлэй дүүрэтэр 2 гэр ашаглалгада оруулагдаха юм.

— 600 хониной байра Черноярово гэжэ газарта баригдаһан байна. Эндэ ахалагша хонишон И. К. Бухольцев хүдэлхэ юм. Барилга ганса түб һууринда бодхоогдоно бэшэ, мүн отделенинүүдтэ үргэн дэлисэтэйгээр эрхилэгдэнэ. Үнгэрһэн жэлдэ Алташын-Адагта олохон объектнүүд ашаглалгада тушаагдаа. Совхозой хүдэлмэрилэгшэд өөһэдөө гэрнүүдые бодхооно. Жэшээлхэдэ, тракторист Д.-С. Р. Гомбоев, үхэршэн Д.-Н. Ц. Дабажалсанов, луговод С. Н. Фролов, урдандаа отделениин эрхилэгшэ байһан Л. Г. Магбанов гэгшэд өөһэдынгөө гэрнүүдтэй болоо,— гэжэ Владимир Николаевич хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Алташын-Адагта байгша оной сентябрь һарада 130 һууритай хүдөөгэй соёлой байшан, Агуу Октябриин һайндэрэй урда тээ 50 хүүгэдэй ябаха ясли-сад ашаглалгада тушаагдаба. Иигэжэ энэ совхоздо барилга үдэрһөө үдэртэ үргэдэжэ байна.

В. ШИРДАРМАЕВ.

Жэлэй эхинһээ жэгдэ һайнаар

Мысовойн рельс гагналгын 32-дохи поездын коллектив оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө байгша оной эхинһээ оло дахин урмашуулагдаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, нэгэдэхи кварталай дүнгүүдээр СССР-эй Зам харилсаанай министерствын, һалбариин профсоюзай ЦК-гай гурбадахи мүнгэн шангаар шагнагдаа һэн. Гурбадахи кварталай дүнгүүдээр түмэр замай предприятинууд сооһоо шалгаржа, Зүүн Сибириин түмэр замай управлениин, дорпрофсожой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна.

Нимэ үндэр хайра шагналда хүртэмөөр тэдэнэр ажаллана. Поездын коллектив рельс гагнаха даабаряа жэлэй эхинһээ үлүүлнэ. Мүн продукци худалдаха даабаряа 2,5 процентээр, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 5,4 процентээр үлүүлжэ шадаа бшуу. Тиин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда зэргын салин хүлһэн үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ горитойгоор дээшэлүүлэгдээ. Түсэбэй ёһоор, 190 мянган түхэриг ашаг олзо абаха ёһотой һаа, үнэн дээрээ 240 мянганда хүргэһэн байна.

Бригада, участогуудай, хүдэлмэришэдэй оролдосотой һайнаар ажаллаһанай ашаар иимэ үндэр дүнгүүд туйлагдаа. Гагнууршад Н. Х. Янтурин, О. В. Синцев, машинист А. И. Шанько, В. И. Спирин, дефектоскопист Г. Н. Чаденкова гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

Иигэжэ поездын коллектив түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатай дүүргэжэ, түмэр замай предприятинуудай дундаһаа жэлэй эхинһээ эрхимлэжэ ябана.

М. СУТУРИН.

Н. В. Кобзева локомотив-вагон заһабарилгын заводой кузнечнэ цехтэ оньһон болтын машинистээр ажалладаг юм. Локомотив, вагон заһабарилхада хэрэгтэй зүйлнүүдые бүтээнэ. Тэрэ халаан бүриин даабари сүм дүүргэжэ, цехэй хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ жэлэй эхинһээ хэдэн дахин шалгаржа гараһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. В. Кобзева.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

«ГАРАЙ ХҮДЭЛХЭДЭ, АМАН ХУДЭЛХЭ»

Маниие хэн тэжээхэб? Гүрэн бидэниие бүхы хэрэгтэй эдеэ хоолоор хангажа шадаха гү, али бидэ өөһэдыгөө ядахын сагта мяха, һүөөр, хартаабха, овощоор хангаха аргатай гүбди гэһэн асуудал мүнөө олон хүнэй һанаа сэдьхэлые эзэлнэ.

Энээн тухай Хэжэнгын районой арадай депутадуудай Дээдэ-Худанай сельсэ Соведэй газар дээрэ оршодог хүн зон, илангаяа дайнай болон ажалай ветеранууд баһал үнинэй бодомжолдог һааб даа. Тиимэһээ эдеэ хоолой программые түргэнөөр бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха зорилготойгоор эндэхи сельсэ Соведэй ажалай болон дайнай ветерануудай соведэй, мүн Чисаанын, Михайловкын совхозуудай ажалша коллективүүдэй үүсхэлээр «Хубиин хамһабариин ажахы» гэһэн программын зохёогдоходо, тэрэниие хүн зониинь эдэбхитэйгээр дэмжээ юм.

— Бидэ түрүүн тосхон, һууринуудайнгаа бүхы айлнуудта ябажа, хэн хэды адууһа мал үмсэдөө баридаг юм ааб. Хэн мал бариха дуратайб гэжэ элирүүлһэн байгаабди. Бүхыдөө эндэхи 540 үрхэтэ айлда 1275 үхэр, тэрэ тоодо 481 үнеэн, мүн 1140 хонин, 821 гахай, 16 морин, 2,5 мянган шубуун бии гэжэ элирүүлэгдээ. Тэдэ айлнууд соо 36-ниинь, тэрэ тоодо 18-ниинь үндэр наһатай болоһон пенсионернүүд, үбшэн хүнүүд, үшөө 6 залуу мэргэжэлтэд газаагаа ямаршье мал баридаггүй байба. Тиимэһээ үндэр наһатай, үлбэр үбшэн пенсионернүүдһээ гадна, мал бариха аргатай, шадалтай 26 айлнуудта үшөө дахин ябажа, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулаабди, — гэжэ сельсэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Н. Рубцов хөөрэнэ.

Тэрэнэйнь ашаар мал бариха дуратайшуул гансата олон болоо. Түрүүн үмсэдөө малтай болохо оройдоошье дурагүй байһан залуу айлнууд — Валерий Башнаевтан, зоотехник Г. Р. Балдуевтан, пенсионер Г. Д. Базаровтан үнеэдтэй болохоор түрэхэ гунжадые, ондоошье мал худалдажа абаа. Нёдондо Чисаанын совхоз мал худалдажа абахыень хдүэлмэрилэгшэдтөө 7 мянган түхэриг мүнгэ үгөө юм.

Илангаяа айлнуудта үбһэ сабшаха, малаа адуулха газар таһалжа үгэхэ, мал худалдажа абахадань туһалха ондоошье хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Тиигэжэ гансахан һүүлэй 2—3 жэлдэ эндэхи зон совхозуудһаа 110 гаран үхэр, 1600 гаран хони, хурьгадые, адуу мори худалдажа абаа.

Үмсэдөө шубуу бариха дуратайшуулда Хориин инкубаторна станци тахяагай, цесаркын дальбараа, эмэ шубуу худалдана. Мүнөө эндэ газаагаа шубуу баридаггүй айл үсөөн болонхой. Урдань малдаа эдюулхэ үбһэ сабшаха болоходоо хүнүүд ехэтэ тухашардаг һаа, дээрэ хэлэгдэһэн программын ёһоор совхозуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ тэдэнэр сабшалан дээрэ хүдэлэлсэжэ, малайнгаа эдихэ үбһэ абадаг болоо. Мүн сельсэ Соведэй болон ажахынуудай зүбшөөлөөр углуу суглуу газарнуудаар үбһэ сабшаха аргатай болоо. Хартаабха тариха дуратайшуулда газар таһалагдажа үгтэнэ. Малдаа үбһэ бэлэдхэхэ шадалгүй пенсионернүүдтэ совхозууд үбһэ, һолоомо, талха тарянай зүйл өөрынь үнэ сэнгээр худалдаад, өөһэдын транспортаар асаржа үгэдэг.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ үмсын адууһа малда бүхыдөө 11,1 мянган центнер үбһэн, 4183 центнер тарян худалдагдаа юм. Һолоомоншье дуран соонь үгтөө ааб даа. Райпогой магазинуудаар дамжуулагдана, 900 центнер холимол тэжээл худалдагдаа.

Сельсэ Соведэй, мүн совхозуудай зүгһөө гаргагдаһан эдэ бүхы анхарал оролдолгонь ашаяа яһала харюулна гэхээр. Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ айлнууд совхозуудтаа 140 гаран үхэр, олон гахай худалдажа, түсэбэй дүүргэлтэдэ горитой хубита оруулаа һэн. Үнгэрһэн зундаа хубиин ажахынуудһаа 45 центнер хониной нооһон худалдагдаа.

Энээнһээ гадна, үмсэдөө малтай айлнууд өөһэдыгөө мяхаар ядамаргүй хангаһаниинь элитэ. Миил наагуур тоолоходо үзэхэдэ, эндэхи айлнууд хамтадань 800 центнер мяха өөһэдынгөө гаргашада гаргаһан байна. Мүн горитой мяха, һүн магазинуудта оруулагдана.

— Адууһа мал баригты гэжэ зониие идхажа байхадаа энэ талаар өөрөө жэшээ харуулаагүйдэ аргагүй байна. Бидэ гэртээ юһэн үхэртэй, тэрэ тоодо 3 үнеэтэй, 5 гахайтай, 20 тахяатайбди. Газаагаа теплицэдэ үгэрсэ, помидор, үрэ жэмэс ургуулдагбди,— гэжэ Илья Николаевич Рубцов хөөрэнэ.

Чисаана тосхондо дайнай болон ажалай ветеран А. Михайловтан ажаһуудаг. Үндэр наһатай болоошье һаа, тэрэ мотороллёртоо һуугаад, малайнгаа эдихэ үбһэ немарай элдиндэ сабшадаг юм. Энэ айлайхи газаагаа 4 үхэр, тэрэ тоодо нэгэ үнеэ барина.

— Хүдөө нютагта һуугаад, өөһэдын мяха, һү, тараг, тоһо, зөөхэй, үндэгэгүйгөөр яажа байхабши. Баһа үхибүүдтээ, аша гушанартаа мяха, һү үгэлгэтэй байгаагүйдэ аргагүй, — гэжэ Алексей Артемович хөөрэнэ.

Эндэ Чисаана, Булаг, Улзытэ, Михайловка тосхонууд оршодог. Эдэ тосхонуудта гэр байра олоор баригдадаг болонхой. Жэл бүхэндэ хэдэн айл шэнэ гэр барижа ороно. Һайн гэр байратай болоходоо айлнууд газаагаа хашаа, хорёо түхеэржэ заатагүй мал бариха болоно ха юм.

Нютагай хүбүүн Намсарай Цыдендугарович Чимитдоржиев Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргэжэ ерээд, Чисаанын совхоздо ахамад ветврачаар хүдэлнэ. Шэнэ гэр барижа оронхой. Мыдыгма Шоймполовна нүхэртээ үмсэдөө табан үхэр, тэрэ тоодо һаамхай үнеэ, гурбан гахай, арбаад хони барина. Нёдондо энэ залуу айлайхи гурбан центнер татаха үхэр мяханда тушаагаа һэн.

Иимэ айлнууд эндэ олон. Газар дээрээ түбхинэжэ һуугаа ха даа гансашье өөһэдыгөө эдеэ хоолоор хангаха бэшэ, эдеэ хоолой дэлгүүрые элбэгжүүлэлсэхэ гээшэ ехэ дэмбэрэлтэй хэрэг гэжэ тэдэнэр ойлгоно бшуу.

Анхандаа ехэшье, баян дэлгэршье байһан Михайловка тосхон нэгэ үедэ орхигдошоһон, зөөжэ эхилһэн тосхонуудай нэгэн болоод байһан юм. Эндэ шэнэ совхозой эмхидхэгдэһээр тосхон һэргэжэ, шэнэ гэрнүүд баригдажа, адууһа малаар олон айлнуудшье бии боложо байна.

Эдеэ хоолой асуудал гээшэмнай бүгэдэ арадай хабаадалсаха хэрэг гэжэ ойлгоһон, энээниие хүсэндэнь хүргэлсэхын тула эдэбхи үүсхэл гаргажа, нэтэрүүгээр оролдоһон газарта амжалта заатагүй түйлагдаха даа.

Л. ГОМБОЕВ,
«Хэжэнгын гол» газетын редакторай орлогшо.

ҮЙЛЭДБЭРИИН ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ ХҮГЖӨӨХЭ

(Буряадай ССР-эй кооперативуудай холбооной III съезд боложо үнгэрөө)

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада бүхыдөө экономическа байдал улам доройтожо, дэлгүүр дээрэ худалдан абаха зүйлнүүд эрид үсөөрһэниинь мэдээжэ. «СССР-тэхи Коопераци тухай» Хуулиин ёһоор бии болгогдоһон кооперативууд арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа элбэгжүүлхэ байха гээд хүн зон найдан хүлеэгээ. Теэд эд бараан, эдеэ хоол ехэ болоогүй, харин эрид хомордожо, олонхи зүйлнүүд талоноор худалдагдадаг болоо. Тиин кооперативуудые гэмнэхэ, тэдэнэрэй ажал ябуулгада һаад хэһэн инструкцинүүд хуулида оруулагдана. Гадна кооперативууд гүрэнэй предприятинуудтай адли бэшэ эрхэ байдалда хүдэлнэ. Гүрэн түүхэй эд, түхеэрэлгэ, техникэ кооперативта тон үнэтэйгөөр худалдана. Буряадай ССР-эй кооперативуудай холбооной III съезд дээрэ үнгэрһэн жэлэй дүнгүүдые соглолжо, иимэ хүндэ эрхэ байдалда саашадаа яажа ажаллаха тухай хөөрэлдэһэн байха юм. Республикын кооперативуудай холбооной түрүүлэгшэ Г. М. Клочихин энэ асуудалаар элидхэл хээ һэн.

Байгша оной июлиин 1-нэй байдалаар республика дотор 633 кооператив тоологдоно. Энэ жэлэй түрүүшын хахадта 59,9 миллион түхэригэй эд бараа үйлэдбэрилһэн, хүн зондо хангалга үзүүлһэн байна. Энэ жэлдэ кооперативууд бүхыдөө 115—120 миллион түхэригэй продукци худалдаха юм. Барилга хэдэг кооперативууд олошороо. Үнгэрһэн жэлдэ оройдоол 21 иимэ кооператив байдаг һаа, мүнөө 241 болоо. Эндэ 4371 хүн ажаллана. Тэдэнэр байгша оной түрүүшын хахадта 32,2 миллион түхэригэй барилга-хэбсаралгын хүдэлмэри хэһэн байха юм. Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилдэг 86 кооператив энэ хугасаа соо 5,1 миллион түхэригэй продукци гаргаа, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын 66 кооператив 1,7 миллион түхэригэй хангалга хүн зондо үзүүлээ. Хойто-Байгалай, Сэлэнгын, Кабанскын районуудта, Улаан-Үдэдэ кооперативууд олон болоо гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Холбооной дэргэдэ ажахын тоосоото түб байгуулһанай һүүлээр гадаадын экономическа харилсаан тогтоогдожо эхилээ. Мүнөө Монголой, Японой, Венгриин, Хитадай, Франциин фирмэнүүдтэй экономическа аша туһатай харилсаа холбоо кооперативууд тогтооно. Жэшээлхэдэ, «Палистра» кооператив Хитадай, кооперативна-гүрэнэй «Озерное» предприяти Венгриин, Японой, «Инициатива» кооператив Монголой, Хитадай фирмэнүүдтэй хэлсээ баталһан байна.

Барилга хэдэг кооперативуудай түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн республикын Министрнүүдэй Соведтэ В. Б. Сагановай хабаадалгатайгаар болоо һэн. Социально-соёлой объектнүүдые, гэр байра бариха программа бэелүүлхэ хэрэгтэ кооперативуудые хабаадахыень эндэ уряалжа, гүрэнэй предприятинуудтай адли эрхэ байдалда хүдэлхэ юм гэжэ республикын Совмин найдуулаа бэлэй. Тус уулзалгын дүнгүүдээр эдэбхитэдэй бүлэг Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаха тогтоолой проект бэлдэһэн байна. Гэбэшье хэдэн һарын үнгэрбэшье, тогтоол абтаагүй, 1991 ондо кооперативуудай бариха объектнүүд тодорхойлогдоогүй байһаар.

Һүүлэй үедэ кооперативуудай хүтэлбэрилэгшэд һайн үрэ дүнгүүдые түйлаха, материально-техническэ үндэһэ һуури хүгжөөхэ, ажал эмхидхэлгын түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулжа эхилээ. Жэшээлхэдэ, Л. Л. Гусляковай хүтэлбэрилдэг «Субподрядчик» кооператив өөрын цех, хэрэгтэй технологическа түхеэрэлгэ, оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдтэй боложо, сантехническэ хүдэлмэри һайн шанартайгаар хэнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада 535,5 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэһэн байгаа һаа, байгша ондо 1 миллион 700 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэхээр хараална. В. Ю. Гармаевай хүтэлбэрилдэг «Простор» кооператив автомашинын хүушарһан мээртэ протектор нялжа эхилээ. Анхан иимэ хүдэлмэри Красноярска хизаарта, Эрхүүгэй, Томскын областьнуудта хэгдэдэг байһан гээшэ. Предприятинуудай, хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэ хүсэд хангахын тула мүнөө хүдэлгэгдэжэ байһан цехэй хажууда үшөө хоёр цех барижа, ашаглалгада тушаахань. Автомашинын шухаг запас хэрэгсэлнүүдые «Инициатива» кооператив бүтээнэ. Ганса республикаһаа бэшэ, мүн ондоо областьнуудһаа захил эндэ ородог болоо.

Кооперативуудай үйлэдбэрилһэн продукциин горитой хубиие республикын промышленна предприятинууд, барилгын эмхинүүд хэрэглэнэ. Тиигэжэ хүн зондо бага продукци худалдагдана. Жэшээлхэдэ, байгша оной түрүүшын хахадта кооперативуудай гаргаһан продукциин 91,5 процент гүрэнэй предприятинуудта худалдагдаа.

Ороной экономикын дэлгүүртэ ороходо газарай реформо хэгдэхэ, зарим предприятинууд худалдагдаха байна гэжэ кооперативуудай холбооной түрүүлэгшэ тэмдэглэбэ. Ниитын эдеэ хоолой, худалдаа наймаанай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, заһабарилга-барилгын эмхинүүд арадай ажахын бусад һалбаринуудай багахан предприятинууд үмсэлэгдэхэ. Энэ хэрэгтэ кооперативууд тон эдэбхитэйгээр хабаадаха юм. Тиигэжэ тэдэнэр үйлэдбэриин үндэһэ һуури үргэдхэхэ, хэрэгтэй технологическа түхеэрэлгэ, транспорт абаха, хүдэлмэриингөө ашаг үрэ дээшэлүүлхэ аргатай. Хоморой шухаг продукци болгоно болзорто үйлэдбэрилжэ эхилхэ һалбаринуудые олохо хэрэгтэй. Ороной экономикые тогтуурингай болгохо гол шэглэлнүүд соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, барилгада, барилгын материалнуудые үйлэдбэрилгэдэ, ниитын эдеэ хоолой, худалдаа наймаанай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын һалбаринуудта иимэ арга боломжо байгша ондо бии болгогдохоор хараалагдана. Хүдөө ажахын түүхэй эд болбосоруулан бүйлүүлхэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха талаар ехэ арга боломжо бии гээшэ. Теэд хүдөө ажахын кооперативууд республикада үсөөн байна. Өөрын хамһабариин ажахытай, кафетэй кооператив шэнэ эрхэ байдалда ашаг үрэтэйгөөр хүдэлжэ шадаха. Тиимэһээ хамһабариин ажахы эрхилхэ, үхэр мал адуулха, овощ ургуулха газар кооперативуудта үгэхэ асуудалые райгүйсэдкомууд түргэнөөр шиидхэхэ болоно.

Гэбэшье кооперативна хүдэлоондэ дутуу дунданууд олон гээшэ. Зарим кооперативууд гүрэнһөө мүнгэ урьһаар абажа, хараалагдаһан болзортонь бусаанагүй. Б. Будаевай хүтэлбэрилдэг «Дархан» кооператив Хурамхаанай райгүйсэдкомой банкһаа гарантийгүйгөөр 10 мянган түхэриг абажа, бусаажа шадаагүй. Тиигэжэ энэ кооператив тараагдаа бшуу. Зарим кооперативууд мүнгэн һангай документнүүдтэ һаланаар хандана, хуулиин эрилтэнүүдые хазагайруулна. Тиин ехэ яла, налог түлэһэнэй һүүлээр энэ хэрэгтэ ёһотоор хандажа эхилнэ. Ушар иимэһээ кооперативуудта арендээр үгэхэ байһанаа мэдүүлээ һэн. Тэрэ гэһээр хэдэн һарын үнгэрбэшье, энэ талаар зохихо хэмжээн абтаагүй байһаар. Сэхыень хэлэхэдэ, барилга хэдэг кооперативуудай хүдэлхэнь хүндэ болоо. Гүрэнэй предприятинуудта адли материалнуудаар хангагдадаггүй байна. Гадна минфинэй болон засагай дээдын бусад зургаануудай инструкци һаад хэнэ. Иигэжэ кооперативуудые үгы хэхэ һэдэлгэ хэгдэнэ бшуу. Үнэн дээрээ засагай зургаанууд кооперативуудаар социально-соёлой объектнүүдые гэр байра барюулхые оролдохо ёһотой ха юм.

«Витраж», «Новинка» кооперативуудай түрүүлэгшэнэр П. Г. Кириллов, И. И. Пушкина гэгшэд үгэ хэлэхэдээ мүнөө үедэ кооперативуудые үгы хэхээр гүрэн түрэ бүхы юумэ хэнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Түүхэй эд, материалнуудаар туһалангүй байхын хажуугаар засагай зургаанууд хүдэлмэридэмнай һаад ушаруулна. Экономикын доройтоһон сагта тэдэнэр кооперативуудые дэмжэхэ, туһалха зэргэтэй.

— Мүнөө үедэ манда хэншье туһалхаяа байнагүй. Бидэнэр засагаа гартаа абаха ёһотойбди,—гэжэ арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй депутат, «Субподрядчик» кооперативай түрүүлэгшэ Л. Л. Гусляков хэлэнэ.— Тиимэһээ элдэб шатын Соведүүдтэ өөһэдын депутадуудтай байха ёһотойбди. Депутадуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа, кооператор болгохо хэрэгтэй. Улаан-Үдын городской Соведэй депутадаар һунгагдаһан хэдэн сэрэгэй алба хаагшад сэрэгһээ табигдажа, кооператор болоһон байна. Иимэл мүрөөр хүдэлмэри ябуулха болонсбди. Иигэжэ засаг зургаануудта нүлөө үзүүлдэг болоходоо, саашадаа ядамаггүйгөөр хүдэлхэбди.

«Улаалзай» кооперативай түрүүлэгшэ Б. Ц. Цыренова тэрэниие дэмжэхэ зуураа кооперативууд ганса бэеэ даагаад хүдэлхэ бэшэ, харин хүсэеэ нэгэдүүлхэ, хамтарха ёһотой гэжэ тэмдэглээ һэн.

— Гэр байраар, сад-ясляар кооперативуудай гэшүүдые гүрэн хангана гүй. Тиимэһээ мүнгэн һангай, барилгын материалнуудай болоод бусад нөөсэнүүдээ нэгэдүүлжэ, байрын гэрнүүдые, ясли-сад бариха болонобди. Сурхайта нуур шадар амаралтын нэгэ баа жэлээр арендээр абаабди, рэниие болбосон түх болгожо, өөһэдөөшье, найшье амарха байна. П кооперациин спортын «Сп так» бүлгэмые һэргээн б гуулжа, үбэлэй, зунай спа киада үнгэргэхэ түсэб б Гадна саад, огород эрхил тула газар таһалагдажа үгэ — гэжэ кооперативуудай п союзай соведэй түрүүлэ В. И. Кулаков хэлээ.

Буряадай ССР-эй Мини нүүдэй Соведэй түрүүлэ нэгэдэхи орлогшо В. К. лов үгэ хэлэхэдээ, ажаһу лай хэрэглэмжэ хангадаг дай үргэн хэрэглэмжын бараа үйлэдбэрилдэг ко ративуудай үсөөн боло кооперативуудай үйлэдбэр үндэһэ һуури хүгжөөлгэдэ гэ зоори багаар һомол шүүмжэлээ. Саашадаа коо ративуудһаа гадна гүр предприятинуудта матери но-техническэ нөөсэнүүд хангалга улам орёо боложо жэ мэдүүлһэн байха юм.

Хубилган шэнэдхэлгын аш бии болоһон кооперативна дэлоен манай республик хүл дээрээ батаар бол ядажа байна гэжэ ойлгох байгаа. Эндэ республикын сагай зургаанууд тэдэ һайнаар туһа хүргэнэгүй гэ хэлэхэ хэрэгтэй. Коопер вуудые дэмжэһэн нютагуу тэдэнэр хүн зондо хэрэг продукци ехээр гаргана, со циальна-соёлой объектнүүд түргэнөөр барина. Хүршэ хүүгэй, Шэтын областьнуу кооперативууд жэлдээ миллион түхэригэй продук гаргажа байхада, манай ре публикада оройдоол 87 ми лион түхэригэй хүдэлмэри бшуу. Иигэжэ бусад обла нуудай жэшээгээр туһа хүр жэ байгаа һаа, кооператив нилээд ехэ хүдэлмэри хэхэ далтай байха бшуу.

Д. АМОГОЛОНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Кооператор Н. А. Аносов; 2. (бар гарһаа) проектно-см «Ажал» кооперативай түр лэгшэ Н. Д. Чимбеев, үйл бэрики-техническэ «Прогрес кооперативай түрүүлэгшын логшо Г. И. Потапов, «Тел кооперативай түрүүлэгшэ В. Ранзаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Улаан-Үдэдэ Эб найрамдал хамгаалгын Буряадай комитедэй, Эб найрамдалай Совет жасын республиканска отделениин хамтын пленум боложо, 1991 оной, соошанхи зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Эб найрамдал хамгаалгын Буряадай комитедэй түрүүлэгшын орлогшо В. Б. Базаров болон бусад үгэ хэлэгшэд энхэ тайбанай түлөө хүдэлөөнэй республика дотор хэр зэргэ ябажа байһан тухай тоггобод.

ЭНХЭ ТАЙБАНАЙ ТҮЛӨӨ

Мүнөө жэлдэ Эб найрамдалай совет жасын республиканска отделенидэ һайн дуранай мүнгэн түлбэриин оролго бага болоо. Саашадаа ороһон түлбэриин 85 процент эндээ үлэжэ, ядаһан тулиһан хүнүүдые хайрлан хамгаалгын талаар, социальна хэрэгтэ, гансаараан үлэһэн пенсионернүүдтэ, эмнэлгын газарта байһан үбшэнтэнэй эдеэ хоол һайжаруулгада гэхэ мэтээр хубаарилагдаха аргатай болонхой.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада Эб найрамдалай совет жасын республиканска отделениин правлениин зүгһөө дээрэ дурсагдагша хэрэгүүдтэ 500 мянган түхэриг үгтэһэн байна.

Пленум ойлгуулалмжын хүдэлмэри саашадань һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ уряалба.

Энэ пленумэй хүдэлмэридэ СССР-эй арадай депутат, Эб найрамдалай совет жасын правлениин түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. П. Маслин хабаадаа. Тэрэ хэлэһэн үгэ соогоо энхэ тайбанай түлөө хүдэлөөндэ арадай дипломатиин үүргэ тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

Эб найрамдалай совет жасын правлени Улаан-Үдэдэ дайнай болон ажалай ветерануудай госпиталиин барилгада мүнгэ һомолхо тогтоол абаа гэжэ мэдүүлбэ.

Пленум дээрэ Эб найрамдалай жасын эдэбхитэдтэ шангууд барюулагдаа. Тэрэ тоодо, Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой машинистнүүд В. А. Мостовой, П. Л. Касьянов гэгшэд ороно. Тэдэнэртэ Эб найрамдал хамгаалгын Совет комитедэй дээдын шагнал — «Энхэ тайбанай түлөө тэмсэлшэ» гэһэн алтан медаль барюулагдаба.

Н. МАНШЕЕВ,
Эб найрамдалай Совет жасын республиканска отделениин правлениин гэшүүн.

ХҮШЭР БАЙДАЛДА БАЙБАШЬЕ...

Ольга Базаровна Бальжанова һаалишанаар 23 жэлэй туршада ажаллана. Дүй дүршэлтэй һаалишан харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө 2000—2500 килограмм һү һаажа, социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлдэг заншалтай юм. Закаминай районой Дүтэлүүрэй совхозой Бүтүү Зэдэ гэжэ һаалиин фермэдэ оройдоол 6 һаалишан хүдэлдэг байна. Эндэхи һаалишад бүхы ажалаа гараар хэдэгшье һаа, абаһан үялгануудаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ шадаһан лэ байдаг. Нёдондоной дүнгүүдээр эндэхи фермын һаалишад Ольга Базаровна Пэлжэд Раднаевна Жапова хоёр даажа абаһан үнеэн бүриһөө дундада зэргээр гурбан мянган килограмм һү һаажа амжаһан гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Ниитын малай үбэлжэлгын xaha түлэг ябажа байна. Зүгөөр һаалишад түлеэ залһаар хүсэд һайнаар хангагданагүй. Автолавкын наймаалагшад үни заяанай үзэгдөөгүй байһаар. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд эндэхи малшадай һуудал байдалые һайжаруулха асуудалда анхаралаа табихаар болоо гээд һанагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. Б. Бальжанова (баруун гарһаа) хамта хүдэлдэг нүхэдтэеэ байна.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

АГА, ОНОН *нютагуудаар*

ДОГОЙНХИДОЙ АМЖАЛТАНУУД

Хүдөөгэй ажалшадай түхэрээн жэлэй туршада оролдоһон оролдолгонь намар лэ элирдэг, энэл сагта үрэ дүнгынь согсологдодог гээшэ. Эгээл тиимэһээ эдэ үдэрнүүдтэ Догойн «Россия» агрофирмын мал болон тарьяан ажалай хүдэлмэрилэгшэд зунай, намарай һаранuудта хэһэн ажалайнгаа үрэ дүнгүүдые һаяхан согсолбо. Үнгэрэгшэ зундаа ехэ хура бороогой орожо, ажалдань хэды һаад тойбо татабашье, догойнхид байгаалиин бэрхэшээлдэ эмхитэй ажалаараа харюусажа, үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые түйлаа гэхэдэ, алдуу болохогүй. Илангаяа эндэхи таряашадай үрэ дүнгүүдээрнь баясамаар. Ажахы гектар бүриһөө дунда зэргээр 21,1 центнер ороoһото ургамалнуудые хуряагаа юм. Агрофирмын таряашадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Цыденжаб Цынгуевай ударидадаг тарьяан ажалай хоёрдохи звеногой гэшүүд түрүүлжэ гараа. Дурсагдагша звеногой механизаторнууд гектарай дунда зэргээр 22,4 центнер ороoһо таряа хуряажа абаа юм. Агрофирмын түрүү механизатор Дугар Дашаринчиновэй ударидадаг звеногой гэшүүд гектарай дунда зэргээр 20,8 центнер ургаса суглуулжа абаа. Тиихэдэ «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан Намсарай Дарижаповай хүтэлбэрилдэг звеногойхид гектар бүриһөө 20,7 центнер таряа хуряажа, урда мэтэ урагшатай ажалаараа шалгарбад.

Гэхэтэй хамта ургаса хуряалгада хабаадалсаһан комбайнернуудай дундаһаа Намсарай Дарижапов шалгаржа, 1990 оной ургаса хуряалгын дүнгөөр чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Залуу комбайнер Ошор Дамшаев — хоёрдохи, дүршэлтэй таряашад Ринчиндоржо Дамбаев, Дамдинжаб Раднаев гэгшэд шангай гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

Мүнөө үедэ Догойн таряашад энээгээрээ ажалаа эсэслээгүй. Поли дээрэхи һолоомо суглуулһанай һүүлээр, сеялкэ, плуг болон бусад хүдөө ажахынгаа техникэ заһабарилжа, Агуу Октябриин һайндэр болотор тэдэнээ амжалтатай түгэсхөө юм.

Нарата дулаан үдэрнүүдые эдэнэр һамбаашалан, техникэеэ түбэй һуурин абаашажа ябаагүй, харин таряалан шадар байһан малшадай үбэлжөөндэ саг зуура соо байрлаад, ерэхэ хабарай тарилгын хүдэлмэридэ техникээ бэлэдхэбэ гээшэ. Ноябрь һарын арбаадһаа Догойн механизаторнууд тракторнуудаа заһабар жа эхилбэ.

«Россия» агрофирмын һаалиин фермэнүүдэй малш нютагайнгаа таряашадһаа тангүйгөөр ажаллана. Агр фирмын бии байгаа һү һаалиш гурбан фермэ хэн-хэн гэш гүй урдахи зорилгонууд урагшатайгаар бэелүүлжэ ба над. Эдэ коллективүүд һааха, гүрэндэ худалдаха снойнгоо захилые ядама бэелүүлхэ аргатай болон

Агрофирмын һаалиш хоорондо дэлгэрһэн социали мүрысөөндэ Цыбекжаб Ц ренжапова эли бодо урд Тэрэ һү гүрэндэ эльгээхэ жэ лэйнгээ захил мүнөө 132 про цент дүүргээд ябана. Мү Дулмажаб Цыренжапова, Лю бовь Овочкина, Баяр Дем ов, Дарима Цыдыпова, Све лана Мухачева, Вера Оне гэгшэд жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэнхэй. Бальж Балданова, Эрдэм Янжима Должин Нордопова, Цыпел Дугарова, Цыренжаб Дамб ев, Сергей Лодонов гэгш тон һаяын сагта һү үйлэдб рилгөөр жэлэйнгээ түсэб дүү гэхэ юм.

Агрофирмын эбэртэ бод мал шахан таргалуулдаг гүү тэнүүдэй малшадшье энэ уд шударгыгаар ажалланад. Тии мэһээ ажахы мяха гүрэндэ ху далдаха жэлэйнгээ захил бол зорһоонь уряд дүүргэжэ, ху зониие энэ шухала эдеэ хоо лоор хангалгада өөһэдынго горитойхон хубитые оруул сахэ зорилготой.

Д. ЦЫНГУЕВА,
Шэтын областиин «Росси» агрофирмын профкомой түрүүлэгшэ.

УРГААСТАЙМНАЙ АЯРЛУУЛНА

районой «Бесту-
совхоздо һүүлэй үе-
на болон үйлэдбэ-
ектнүүд баригдана,
а болбосон түхэг-
о хүдэлмэри яһала
ээр ябуулагдана.
ндо хониной хоёо
зэл бэлэдхэхэ кух-
олгой тугалай байха
неральна үтэгжүүлгэ
склад баригдаһан,
эн байра заһабари-
байна.

й нэгэ отделени бо-
гаастай гэжэ жаахан
хараа байса ондоо
йхада, нюдэн баяр-
Ноябриин 7-ной ур-
эндэ хүүгэдэй саад.
кэ пункт магазин
ээ һэн. Клубтань
гдээ. Бани бариг-
оной эхинһээ хой-
зой 15 гэр бүлэ шэ-
үдтэ нүүжэ ороһон

тооложорхиходо,
эн гэшэб? Харин
е хэд, хэнэй уда-
оро яажа хэжэ бай-
жэ бодохо болоо
нэгэ жэл соо иимэ
а бодхоохо гэшэм-
ан хэрэг шуу. Илан-
мүнөөнэй эрхэ бай-

скийн» совхоз өөрын
бригадатай юм. 1970
рилга хэжэ ябаһан Б.
илов тэрэ брига-
эрилнэ. Хэжэ бай-
табан хургандаал
аар мэдэдэг прораб
баевич эмхи журам
мэргэжэл түгэс ба-
шадамараар хү-
бүтээсэ, харюу-
эйгээр хүдэлнэ гэхэ

38 барилгашанай
инь зэргэ 2—3 мэр-
юм. Тэрээнһээ гад-
үниинь бүхы юумэ
ахa, дүрбэн тэгшэ
лдэг. Жэшээлхэдэ,
Изан Владимиро-
ов дээдэ гарай дар-
Модо шэрдэг маши-
додог Андрей Кар-
тракторист Николай
ойдо гараад, өө-
унагааха шадал-
Владимир Нико-
ов, модошошье, тү-
дээдэ гарай мэргэ-
эн алдартай юм.

барилгашадай брига-
лдэ хүдэлжэ ябаһан
оев нютагай зоной
хүндэтэй болон-
модо, түмэрөөр
рхиһээ гадна шэл
гэжэнхэй юм. «Хү-
йм ни хэдэн ондоо
байхада, юрэнхы
байдаг. Подрядай
хүдэлдэг бидэндэ
шухала»,— гэжэ
Дегбаевич тэмдэглээ

материалай дутал-
дадагынь бүгэдэндэ мэдээжэ. Илангаяа цемент шифер хоёр үргэлжэ дутаха. Тиигэбэшье аргагүй юумэн гэжэ байдаггүй ха юм. Совхозой хүтэлбэриин һайгаар энэ асуудал шиидхэгдэнэ. Энэнь ямар арга байгаа хаб гэжэ хүнүүд һонирхожо магад. Тиимэһээ ямар нэгэн һэжэгэй түрэхэгүйн тулада тайлбарилжа үгэхэ хэрэгтэй байна.

Совхозой дирекци Владимир Гармаев түрүүтэй табан хүниие Тимлюйн цементын заводто командировкодо эльгээнхэй. Тэдэнь тэндээ байгаад, заводто операторнуудаар хүдэлжэ, өөһэдынгөө ажахыда шифер, цемент бэлдэнэ. Иигэжэ «Бестужевский» совхоз өөһэдынгөө хүсөөр өөһэдыгөө барилгын шухаг материалаар саг болзор соогоо хангана ха юм.

Барилгашадай бригада эгээ мүнөө ниитын малай байра заһабарилна, модо бэлэдхэнэ.

Тэдэнэр хамтын ажал хэхынгээ хажуугаар хубиин барилга хэжэ байһан нютагайхидтаа туһалдаг. Тэрэгүйгөөр Бургаастай нютагай түхэл шарай иимэ түргэнөөр хубилхагүй һэн. Совхоз тэдэндэ ажахынгаа фондһоо модо үгэнэ, үдэгэнь модыень шулажа, асаржа үгэнэ, хирпиисэ, шиферээр туһална. Сонхо, үүдэнэй модон пилорама дээрэ бэлэн болгогдоно. Эдэ бүхы хүдэлмэриин түлөө хүнүүдһээ хүнгэлэлтэтэй түлбэри абтадаг байна. Тиихэдээ залуу мэргэжэлтэд, армиһаа бусаһан хүбүүд, гэр бүлэ болоһон залуушуул, ветерануud бүри доогуур хэмжээнэй мүнгэ түлэдэг юм.

Бургаастайда гол түлэб модон гэрнүүд бодоно. Ойдо модо унагааха, шулаха хүдэлмэри амаралтын үдэрнүүдтэ үбэлдөө хэгдэдэг. Гэр бариха дуратайшуул тиихэдэнь хэрэгтэй модоёо абажа, хабарай поли дээрэхи хүдэлмэриин эхилхэһээ урда ажахыгаа болон түрэлхид, нүхэдэйнгөө хүсөөр гэрэйнгээ торхо бодхоогоод, заабол хушаад орхидог гуримтай. Совхозой хонишон Владимир Сондуев тон иимэ гуримаар гэр барижа оронхой. Үмсэдөө гэртэй болохо дуратайшуул олон. Совхозой дирекцидэ барилгын материал эрижэ хандаһан мэдүүлгэнүүд үсөөн бэшэ.

Иигэжэл Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхоздо социальна асуудалнууд шиидхэгдэнэ. Тиимэһээ нютагай хүн зон урма баяртайгаар ажалаа хэнэ. Ажахы болон тэрэнэй бага һуурин тосхонууд саашадаашье хүгжэн һалбаржа, гэр байра толлолгын баяр зугаанууд заншалта болохонь аабза. Һайн байна.

Р. БАЛДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ДӨӨГЭЙ ШААН

УДЭ. Буряадай рес-
«Знамя Ленина» кол-
лшад түрэл тосхонһоо
өөр, аршаан булагаар
а аргатай болобо.
ужын захада, Агшан-
эхиндэ хүдөөгэй ку-
эдээ юм. Тэрэ түхэ-
хүдэлхэ ёһотой. Амэ-
аргалхын тула хү-
дигүүд эм домто ур-
ые баһа хэрэглэнэ.
мүнгөөр ажалшад
юм.

[ТАСС].

УДААРБАЛ, УРАГШАГҮЙДЭХЭБДИ!..

Хүүгэдэй литературын хүгжэлтэ тухай бодолнууд

[Түгэсхэл. Эхининь декабриин 1-нэй номерто].

Дүрбэдэхи классай Түмэн староста классай урда гаража, багшын столдо ошожо һуугаад:

— Ханын газетэ саг болзор соогоо гаргаха ёһотойт. Энэтнай шухалын шухала олониитын хэрэг гээшэ,— гэжэ ноёрхуугаар хэлэжэ эхилбэ.— Галсан үдөө гээд, ханынгаа газетэ гаргангүй байжа болохогүй. Олониитын хэрэгтэ бултаа хабаадалсаха ёһотойбди»... Бишыхан, 4-дэхи классай энэ бюрократханиие автор хаанаһаа малтажа гаргаад, бидэндэ харуулха гэжэ бодоо хаб? Али хубилган шэнэдхэлгын зургаадахи жэлдээ ябажа байхадашье, бидэнэй зайсуулжа ядажа байһан томо бюрократуудта пароди бэшэхэ гээ ха гү? Теэд ямаршье гэм зэмэгүй үхибүүдые юундэ «зобоохо» болоо юм. Яахадаа уран зохёолшо хайра гамгүйгөөр хүүгэдые доромжолхо гээб! Буряад хэлэн дээрэ үхибүүдэй уншаха литературын дуталдажа байн гэһээ, өөһэдыень абаха танаггүйгөөр наадалһан юумэ бэшээд, хүүгэдэй зохёол гэжэ нэрлэхэмнай юунэйхиб? Алтан гээшэ гээд, хүнэй гарта гуули барюулжа, урмыень хухалһаншуу, иимэрхүү найруулгаараа буряад зохёолнуудта үхибүүе дурагүй болгожо болохо бэшэ гүбди? Юрэдөө, үнэн дээрээ үхибүүд гээшэмнай. Түмэн старостын, шарахан үһэтэй, нюдэндөө шэлтэй Надиин үетэн юу хээ ойлгодог зон байха. Боро юрьеэнэй юумэндэ огто дурагүй, ноёрхолго гээшые үзэн ядадаг, тэрэ саанаа, иимэрхүү «зүблөөнүүдые» үнгэргэжэ, уйдашахоор һонигүй үгэнүүдээр хэрэгүүдээ «зүбшэн хэлсэжэ» байхагүйл даа. Түмэн мэтын старостануудые бэедээ дүтэшье табихагүй, тэнэг үгэнүүдые удаан шагнажа байнгүй, бүгэдын наада энеэдэн болгохо зуураа, тон таарууланаар нэрэ гаргажархихал.

«Аляахан Аляаһан» гү, али «Матархай үйлсын Мартамхай» шэнги зохёолнууд үгы гэжэ дээрэ хэлэгдээ һэн. Эдэ зохёолнуудн эгээл багашуулда зорюулагданхай ха юм даа. Хүүгэдэй фольклор шэнжэлэн үзэхэ байгаабди гэжэ би нэгэтэ хэлэһэн байхаб. Хүүгэдэй фольклор гээшэ хоёр янзын байдаг аабза даа: хүүгэдтэ зорюулһан ба тэдэнэй өөһэдынь зохёоһон.

Урдандаа буряадууд хүүгэдэй баян аман зохёолтой байһан гээшэ. Хүүгэдтэ зорюулагдаһан аман зохёолой зүйлнүүдые гэр бүлын педагогикодо үргэнөөр хэрэглэн, манай элинсэг хулинсагууд багашуулаа шадамараар хүмүүжүүлдэг, хэлэ амыень хүгжөөдэг, ухаан бодолыень һоридог байгаа. Хурганайхиһаа эхилээд, элдэб янзын тоолуурнуудыешье абажа харая: «Барбаадай, батан туулай, тоохон тобшо, толи байса, бишыхан шэгшүүдэй» — энэмнай гарай хургадай тоолуур. Хүлэй хурганай тоолуур гэжэ байха. Үгышье һаа, тоншуулай дууе һаная: «Тоншоном, тоншоном—толгойм үбдэнэ, тоншоогүй байхадаа, гэдэһэн үлдэнэ». Турлаагшье, суусагаалжаншье, хүхэ сүгсэгышье, бүбөөлжэншье —шубуун бүхэн өөрын дуутай байгаа юм. Тэдэнь шубуун бүридэ таарууга зохёогдоһон байха. Уран шадабаряараа манай элинсэгүүдтэ оройдоошье хүрэнэгүй гээшэбди. Үнөөхи тоншуулайшье дуу абажа харахада, энэ шубуунай ямар уран гоё образ бүтээд байнаб: толгойнгоо үбдөөшье һаа, хотоёо садхаахаа, модо тоншохол баатай болоно бшуу. Ондоо үгөөр хэлэбэл, тоншуулшье һаа, ажал хэһэнэйнгээ ашаар амидарна гэжэ үхибүүдтэ ойлгуулха бэшэ аал? Ямар гоёор мүр бүхэнэйнь толгой холбоһон, рифмыень тааруулһан гээшэб!

Бүхы дэлхэйн хүүгэдтэл, буряад үхибүүд хадаа оюун бэлигтэ поэдүүд гээшэ. Хэрэгтэй болоо һаань, ямар бэрхээр, уран шүлэгөөр бэе бэеэ наадалдаг бэ! Жэраад онуудаар һургуулида хүдэлжэ байхадаа, амаргүй гоё шүлэгүүдээр үхибүүдэй нэрэ гаргалсаһан ушарые би ажаглагша һэм. Нэгэтэ хэшээлдээ ошожо ябахадам классай нээлгэтэй үүдэнһээ хоёр хүбүүдэй үгын тулалдаан дуулдаба. Нэгэниинь хашхарба: «Бобонсог бобонсо, боро тэхэ бабанаа». Нүгөөдэнь удаан хүлеэлгэбэгүй: «Хабиира хабиигаа, хабиигаад хабшыгаа». Класста орожо ерэхэдэм, үхибүүд абяагүй болошобо; үнөөхи хоёр хүбүүдые хараад, энеэдэһээ барибагүйб: ямар бэрхээр бэе бэеынгээ онсо шэнжые олоо гээшэб! Үгышье һаа, ондоо жэшээ: «Ондоохойпондоохой, оодон бэетэй хондоохой».

«Үхибүүдэй фольклор суглуулжа шэнжэлэгты»,— гэжэ Корней Иванович Чуковский уряалһан байдаг. Тиихэдээ үхибүүдэй өөһэдынь агшан дороо зохёожорхидог ушарые хэрэгтэй даа тэрэ абаа ха юм.

Зүгөөр мүнөө үедэ хүүгэдэй ехэ поэдэй үгөөр боложо шадахаа болинтоо бэшэ аа гүбди гэжэ би айнаб. Юундэб гэхэдэ, мүнөө үеымнай буряад эдиршүүл эхэ хэлэндээ үһан торгон бэшэ, түрэл хүрьһэнһөө искусственнаар таһалагданхай. Би юу хэлэхэ гээбиб гэхэдэ, далаад онуудай эхеэр дээрэһээ бууһан «зарлигай» ёһоор, хаа хаанагүй бүхы предмедүүд ород хэлэн дээрэ заагдадаг боложо, буряад хэлэн бэрохон лэ «предмет» болгогдожо үлөөгдэһэн байгаа. Хорёод жэлэй туршада хүүгэдые мансытай байхаһаань шахуу ород хэлэндэ оруулжа байһанай дүн гэхэдэ, мүнөө бүхэли үетэн түрэлхи хэлээ огто мэдэхэгүй гү, али муу мэдэхэ байна гэлсэнэбди. Тэдэмнай ээлжээндээ эхэ эсэгэ болохолоороо, дам саашань үри бэеэ ордоор һургана.

Һургуулиин наһа гүйсөөдүй олохон эмхи зургаануудташье буряад багашуултай наада эрхилхэдээ гү, али ямар нэгэ хэмжээ ябуулга эмхидхэхэдээ, ород хэлэн дээрэ хэдэг байна. 1989 оной нажарай эхиндэ би албанайнгаа хэрэгээр Яруунын аймагай Целинна совхоздо ошоо бэлэйб. Тэндэхи хүүгэдэй саадта хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэри ород хэлэн дээрэ ябуулагдадаг байгаа һэн. Энэ совхоздо ажаһуудаг хүн зонойнь хахадһаа һураггүй олонхинь—буряадууд. Тиихэдээ хүүгэдэй саадта ябадаг багашуулай олонхинь баһал буряад үхибүүд байгаа аабза даа. Хүмүүжүүлэгшэд — барандаа буряадууд. Гайхалтай юумэниинь юун бэ гэхэдэ, нэгэ эхэнэрһээ бэшэниинь хуу буряад һургуулида һураһан, эхэ хэлэн дээрээ тон һайнаар хэлэдэг зон. Харин хүүгэдэй саадай үхибүүдые буряад хэлэндэ һургаха хэрэгтэ туһаламжа болгон, республикын Арадай эрдэм һуралсалай министерствынхидэй найруулһан һуралсалай түсэбүүд, программанууд, номууд таг дээрэ жэрытэр табяатай. Иража үзэхэдэ, ойроо хүртэһэн тэмдэггүй. Иимээр үхибүүдээ хүмүүжүүлжэ байхадамнай, эхэ хэлэн дээрээ гоёор, шүлэгүүдээр нэрэшье гаргалсажа, ээрэмшээхэ дэбхэрхэдээшье шүлэглэжэ тэдэмнай хаанаһаа шадахаб даа!!

Хүүгэдтэ зорюулагдан бэшэгдэһэн номуудые дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ Буряадай номой хэблэлэй үүргэ тухай дээрэ баһал хэлэгдээ һэн. Зүгөөр ажахын гүйсэд тоосоондо орожо байһан үедэ, дэлгүүрэй экономикын гам хайрагүй «хабсуурта» хабшагдахаяа байһан үедэ буряад хэлэн дээрэ тэрэ тоодо хүүгэдэй уншаха номуудые хэблэхэ талаар номой хэблэл хэсүүхэн байдалда орохоёо байна хэбэртэй. Тиимэһээ буряад хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн номуудай, тэрэ тоодо хүүгэдэй литературын саашадаа хэблэгдэжэ байхын тула бидэ бүхы юумэ хэхэ ёһотойбди. Тэрэгүй һаа, шэнэ бодомжо нэбтэрүүлһэн, үнгэрһэн үе сагые, арадай ёһо заншалые, соёлой дурасхаалта зүйлнүүдые шэнээр сэгнүүлһэн хубилган шэнэдхэлгэ хэндэ хэрэгтэй байха бэлэй? «Шэдитэ хүүр», «Үльгэр далай», «Саран хүхын туужа», «Молон тойной намтар» мэтын Зүүн зүгэй эртэ урдын зохёолнуудые хэблэжэ гаргаха шухала. Манай хулинсагууд тэдэниие уншажа, тэдэнэй гэрэлтэ һүлөөн доро үри хүүгэдээ һайхан сэдьхэлтэйгээр хүмүүжүүлдэг байгаа бэшэ гү? Энэ хүдэлмэриие түргэн лэ бэелүүлээ һаа, тон һайн байха һэн.

Эгээл багашуулай литературын асуудалда бусангаа, энэ һалбарида үсэд нэтэрүүгээр ажаллажа, эндэ ушарһан «хогоосониие» зайсуулхын түлөө огто тэмсэжэ байдаг нүхэд тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Буряадай арадай поэт, РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Ц-Д. Д. Дондокова энэ талаар горитой ажал ябуулдаг. Тэрэнэй бэшэһэн «Шарлуухай», «Наран-Шарлуухай» гэһэн номуудые үхибүүд, багшанар, эдиршүүл һайнаар угтаһан байха. Хүүгэдэй литературын һалбарида нэтэрүүгээр ажалладаг, зохидхон шүлэгүүдтэй номоо бэлэглэһэн Эрдэни Дугаров олондо хадуугдаа. Багашуулда, эдиршүүлдэ зорюулжа, Социалис Ажалай Герой, багша, поэт Цокто Номтоев һүүлэй үедэ олон зохёол бэшээ. Нэгэ үе анирггүй болошоһон аад, һүүлэй жэлнүүдтэ Гэлэгма Бадмаева-Доржиева хүдэлмэрээ һэргээгээ. Сергей Цырендоржиевай «Шобоодой», «Баяртай, тохорюун шубууд». «Янгар» гэжэ рассказууд үхибүүдтэ һайшаагданхай. Цыремпил Доржиев үхибүүдэй абари зангые һайн мэдэдэг, зохёолнуудые бэшэдэг. Бүри һаяхан мэдээжэ багша-эрдэмтэ Д. Д. Ошоров эгээл багашуулда зорюулһан «Аадар хаанаһаа адхарнаб?» гэһэн ном хэблүүлээ. Ц-Д. Дондокова энэ номдонь дулаахан рецензи бэшэжэ, «Буряад үнэнэй» уран зохёолой хуудаһанда толилуулаа һэн. Ошоров—һайн багша буряад һургуулиин эхин классуудай учебнигүүдые зохёодог методист. Учебник зохёоходо, ходол материал дуталдадаг юм, илангаяа жэжэ рассказууд хомор. Тиигээд лэ учебнигүүдэй авторнууд өөһэдөө рассказ юу хээ зохёожо, бэрхэшээлһээ гарасалдадаг байха. Тиигэжэ бүхэли ном болошохоор рассказууд Д. Ошоровой хабтаһануудсоо суглараа бшуу.

Зүгөөр энэ автортa шадабари дуталдана, зарим рассказхануудынь һайтар мүлигдөөгүй үлүү гү, али искусственна үгэнүүд, һуури байраа олоогүй зүйлнүүд дайралдана. Жэшээ болгон, «Боосоогоо алдаһан Чингис» гэжэ рассказ абажа харая. Эгээл арбан гурбан мэдүүлэлһээ бүридэһэн рассказ соо би үлүү олон үгэнүүдые, үлүү мэдүүлэлнүүдые үнгэрхэдөө, буруу хэрэглэгдэһэн үгэнүүдые олооб. Рассказай герой Чингис Олегтэ иигэжэ мэдүүлбэ: «**Ёлкын наадянда намайе танихагүйш. Бишни хүнэй үзөө хараагүй костюм бэлэдхэнэб**». Эндэ «бэлэдхэнэб» гэжэ үгэ буруу хэрэглэгдээ. «Үбһэ, түлеэ бэлэдхэхэ» гэдэгбди. Ородоор хэлэбэл, энэмнай «заготовить» гэһэн удхатай. Эдир геройн үгые иигэжэ хэлүүлхэ байгаа: «**Һургуулиин ёлкэдо ши намайе зайландааш танихагүйш. Бишни нэгэл һониихон хубсаһа оюулжа байнаб**». Харин «үзөө хараагүй» гэжэ үхибүүн хэлэхэгүйл даа.

Саашань харая: «**Үнинэй хүлеэгдэһэн шэнэ жэл одсошье хүрэжэ ерэбэ. Һургуулиин томо зал соо ёлкын бал-маскарад болобо. Олег боосолдоһон нүхэрөө бэдэржэ оробо [!] Тэрэ костюмуудые харанагүй, харин юумэеэ гээһэндэл, хүнүүдэй гуталнуудые шэртэнэ.**

Тиигэжэ ябатараа, нэгэ хүбүүе гарһаань татан байлгаад:

— Энэ ши Чингис гээшэлши даа!—гээд, маскыень нюурһаань хуулаба.

— Хайшан гэжэ таниба гээшэбши!— гэжэ ехэл гайхангяар асууба.

— Гуталааршни таняаб, баруун гуталайшни хоншоор шулгаранхай ха юм,— гэбэ Олег.

Боосоогоо алдаһан Чингис:

— Хойто жэл боосоогоо эдихэб: ондоо гутал үмдөөд ерэхэб,— гэжэ дорюуханаар хэлэбэ».

Нэгэдэхеэр, маска гээшэмнай буряадаар баг ха юм даа. Буряад үгын бии байтар, ород үгэ хэрэглэхэдэ хайшаа юм!

Хоёрдохёор, Чингисэй нюурһаа заагагүй баг хуулангүй, гуталыень «наадхуулха» юм һааб даа.

Үсөөхэн мэдүүлэлнүүдтэйшье һаа, рассказ һэбхигэр болошоо, пайса мүлигдөөгүй. Энэ талаар К. Д. Ушинскиһаа, Л. Н. Толстойһоо жэшээ абаха байгаабди. Баһал һуралсалай материал болгожо, тэдэнэй классическа жэжэ рассказуудаа бэшэһэн шуу даа. Тэдэнь үсөөн үгэтэй аад, гүн ехэ удха багтаанхайнууд. Эгээлэй һонин ушарнуудые энеэдэтэй гоёор зураглаһан аад, ямар гүнзэгы пургаал нюунхайнууд гээшэб!

Яаба хээбэшье, Ошоровой хүдэлмэриие бидэ али болохоор дэмжэхэ зэргэтэйбди. Зүгөөр өөрөө өөртөө хатуу эрилтэ табижа, үгэнүүдээ зүбөөр шэлэжэ, буруу гү, али үнгэ һүргүй үгэнүүдые гам хайрагүй зуражa хаядаг байг лэ гэжэ хүсэхэ байнаб.

Манай республикада хүүгэдэй журналай бии болоһон ушар олондо баяр асараа. «Байгал» журналай хүүгэдэй буланай нэрээр «Хараасгай» гэжэ тэрэмнай нэршэнхэй. Модоной үндэһэнһөө мүшэрлэн ургаһан амяараа эшэ шэнги, «Хараасгай» журнал «Байгалһаа» һалбаран таһараа гэхээр һэн. Теэд үнэн дээрээ тэрэмнай тиимэ бэшэ. Хүүгэдэй журнал бии болгохын түлөө үни заяанай тэмсэл эхилэнхэй һэн, элдэб шатын зүблөөнүүд, суглаанууд дээгүүр хэлсэгдэдэг байгаа. Бүри минии эхилэн бэшэдэг поэт ябахада, энээн тухай хөөрэлдөөн бологшо һэн. Имагтал наяад онуудай хоёрдохи хахадта, хубилган шэнэдхэлгын эхилһэн хойно республикын олониитын хүсэһэн хүсэл бэелээ.

Мүнөө республика соо хүүгэдэй газетэ эмхидхэхэ саг тулажа ерээ. Мүнөө дэлгүүрэй экономикодо шэлжэн оролгын эхилхэлээр, «Буряадай залуушуул» газетын буряад талын хаагдахаяа байхада, энэ эрилтэ улам хурсаар табигдажа байна. Буряад хэлэн дээрэ барлагдадаг «Буряадай залуушуул» һүүлэй жэлнүүдтэ өөрын нюур шарайтай боложо байгаа юм һэн. «Алтаргана» гэжэ тусхай хуудаһандань хүүгэдэй уншаха зохёолнууд, өөһэдынь гуурһанай түрүүшын туршалганууд гарадаг болонхой һэн.

«Буряад үнэнэй» үүргэ тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Энэ газетэмнай хэр угһаа буряад уран зохёолшодой далижан ургадаг уурхай байгаа, байнашье, саашадаашье тиимэл байха гэжэ этигэгдэнэ. «Буряад үнэндэ» зохёолоо түрүүн барлуулангүй, нэрэ түрэдэ хүртэһэн зохёолшод үгы юм. Тэрэ тоодо хүүгэдэй уран зохёолшод баһал энэ газетые дамжан, литературын үргэн замда гарадаг гээшэ.

Олоной дунда уран зохёол нэбтэрүүлхэ хүдэлмэридэнь дутагдалшье бии юм аабза. Зүгөөр зарим «ухаатайшуулай» жабжаараа хөөһэ буруулан, хэдышье хараагаа һаа, энэ газетын хүмүүжүүлхы үүргэ арсашагүй ехэ байха.

«Хүүгэдтэ зорюулагдаһан зохёолнуудһаа» гэһэн нэмэлтэ гаршаг наяад онуудай хоёрдохи хахадта бии болоо һэн. Зүгөөр энэ гаршагые улам эдэбхижүүлхэ зорилго табигдана. Тиихэдэ хори гаран жэлдэ гаража байдаг «Хонхо» хуудаһанда түрүүшынгээ зохёолнуудые гаргаһан үхибүүд сооһоо Рахмет Шоймарданов, Надежда Шагдурова, Елена Цыбикжапова болон бусад уран зохёолшод, журналистнууд, соёлой ажал ябуулагшад, багшанар урган гаранхай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ «Хонхо» хуудаһанда тус-тус һургуулинуудай уран зохёолой нэгэдэлэй, драматическа-уран һайханай, хизаар ороноо шэнжэлгын хүдэлмэри харуулагдадаг болонхой.

Энэ бэшэгэйнгээ түгэсхэлдэ ямар дурадхал хэлэхэ гээбши гэхэдэ, мэндэ ябахадаа, хүүгэдэй литература хүгжөөхын түлөө аһан тэмсэһэн Бавасан Абидуевай, Шираб Нимбуевай, Цырен-Базар Бадмаевай, Чимит-Рыгзен Намжиловай болон бусадай зохёолнуудһаа эрхимыень шэлэжэ, ном болгожо гаргаха шухала. Тиигэбэл, мүнөөнэй үхибүүдтэ горитойхон бэлэг болохо байгаа.

Гадна һүүлэй хорёод жэл соо оршуулгын зохёолнууд оройдоо гарахаа болишонхой юм. Илангаяа дэлхэйн ба ородой классикын зохёолнуудые эрхим һайнаар оршуулаад, дары түргөөр ном болгожо гаргадаг байха хэрэгтэйл даа.

Буряад хэлэн дээрэ хүүгэдэй литературые эрид хүгжөөхын тула гарта һабартаараа оролсохо саг хүрэжэ ерээ. Удаарбал, одоо урагшагүйдэхэбди!

Цырендулма ДОНДОГОЙ.

о

Улаан-Үдын столовонуудай 1-дэхи трестын 17-дохи столоводо эдеэ шанагшаар Любовь Димовна Цыбикова, столовые даагшаар КПСС-эй гэшүүн Наталья Алексеевна Мельникова гэгшэд хүдэлжэ байдаг.

Трестын шэнэ столоводо гурбан дүй дүршэлтэй эдеэ шанагшад хүдэлдэг юм. Улаан-Үдын кооперативна училищи дүүргэһэн Любовь Димовна 4-дэхи разрядай эдеэ шанагша юм. Столовын коллектив түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. А. Мельникова, Л. Д. Цыбикова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАСС · АПН
ИЛЫН СААНАҺАА

К. Франциин ниис-
одо боложо дүүрэһэн
хабаададаг оронуу-
вительствануудай ба
эй толгойлогшоно-
алга «үзэгдөөгүй ехэ
зээр» түгэсэбэ — гэ-
нциин гүрэнэй ми-
гадаадын хэрэгүүдэй
Ролан Дюма мэ-
һаяхан сенадта —
и парламентын дээ-
тада үгэ хэлэхэдээ,
зүблөөндэ хабаада-
гүрэн «эб найрамда-
ной холбоо» байгуу-
э тэмдэглээ һэн.
эй-политическэ нэ-
дые тараалга хадаа
дайнай» дүүрэһэ-
ршэлнэ гэжэ министр
зааба. Зүүн Евро-
рэнүүдтэ туһаламжа
хэрэгтэй гэжэ Р.
эдүүлһэн байна.

ШИНГТОН. Совет,
и ба англиин пар-
ентнүүдай гурбан де-
н гэшүүд националь-
на аюулгүй байдалай талаар США-гай президентын туһалагша Брент Скоукрофтой һаяшаг уулзаа һэн. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые туршалгые хүсэдөөр бүгэдэ ниитэзрээ хорихо, ерэхэ жэлэй январьда Нью-Йоркдо ядерна туршалгануудые сүм хорихо тухай конференциие амжалтатайгаар үнгэргэлгые хангаха тухай хэлсээ баталалгые ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй томо гүрэнүүдээр дэмжүүлхэ зорилгоор Москвада, Лондондо ба Америкын ниислэл хотодо үнгэргэгдэһэн гүрэнэй толгойлогшонорой ба үндэр тушаалта ажал ябуулагшадай уулзалгые гурбан ороной парламентаринуудай Вашингтондохи уулзалга түгэсхэбэ. Делегаци Москвада СССР-эй Президент Михаил Горбачевтой, харин һүүлдэнь Лондондо Британиин гадаадын хэрэгүүдэй гүрэнэй министр Дуглас Хогтой уулзаһан байна.

БУДАПЕШТ. Советскэ Союз Венгритэй харилсаа холбоо тогтоохо ехэ дуратай,— гэжэ Москва ошожо ерэһэнэй һүүлдэ «Ферихедь» аэропортдо Венгриин промышленностиин ба худалдаа наймаанай министр Акош Петер журналистнуудта мэдүүлээ һэн. Хоёр талын худалдаа наймаанай хэлсээнүүдтэ тэрэ Венгриин делегацииe толгойлоо һэн. Венгридэ боложо байһан хубилалтануудай хойноһоо СССР урдынхлараал һонирхон ажаглана, гэжэ тэрэ зааба.

СССР-эй хүдөө ажахыда боложо байһан хубилалтанууд хүдөө ажахын бага хэмжээнэй техникэ тэдээндэ худалдаха ехэ арга боломжонуудые нээнэ гэжэ министр зааба. Совет гүрэнэй правительстватай, союзна республиканудтай, предприятинуудтай хожомоо хэлсээнүүд баталагдаха гэжэ министр тэмдэглэбэ.

УЛААН-БААТАР. Хүн зонһоо мяха, һү ба нооһо худалдажа абаха талаар гүрэнэй захилнууд Монгол орондо тогтоогдоно. Дэлгүүртэ ороной экономикые шэлжэн оруулха үедэ хотын хүн зониие социальна талаар лаб хангалтатай энэ хэмжээ ябуулгые олохон шэнжэлэгшэд холбоно. Мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор, бүхы малые үмсэдэ дамжуулха болоо һаа, эдеэ хоолой гол зүйлнүүдэй сэнгүүд эрид дээшэлжэ болохо.

Хоёрһоо олон бэшэ эбэртэ бодо мал гү, али хони, ямаа болон гахай олоор баридаггүй айлнууд гүрэнэй захилнуудһаа сүлөөлэгдэхэ, гэжэ Монголой правительствын толилуулһан тогтоол соо хэлэгдэнэ. Шадал багатай айлнуудта гүрэнэй захил тогтоохогүй эрхэ засагай нютагай зургаануудта үгтэнхэй.

Хүдөө нютагуудташье, хото городуудташье үмсэдөө мал олоор барилгые хизаарладаг байһан гурим һаяхан болюулагдаа һэн. Энэ намар республикада хүдөө ажахын олон тоото дэлгүүрнүүд нээгдэжэ, хони, ямаа, үхэр, мори ба тэмээ ехэ үнэтэй сэнгээр худалдаа һэн. Саг үргэлжэ нэмээгдэжэ байгаагүй һаа, хотын хүн зониие хангаха зорилготой түбэй жасанууд түргөөр барагдаха гэжэ зарим шэнжэлэгшэд тоолоно.

ШЭНЭ ОРШУУЛГАНУУДҺАА

Тарас ШЕВЧЕНКО

Байгуулаг лэ гэгээнтэнээр
Баарһад, минии түрэлхид!
«Амиды гү даа Оксана!»—
Ахадаа ханданаб. «Ямар!»
«Мантай анхан наададаг һэмнай,
Тэрэ жаахан,
Мартаа гүш даа, буржагархан!
Энэ юундэ үйдашабаш, ахамни!»
«Үгыл, бишни уйдаагүйлби.
Ошоо һэн сэрэгшэдые дахажа,
Оксанахан, тиигээд хосороо.
Үнгэрөө һэн жэл, тиигээд эрьеэ,
Гайтайнь гансал юуб: хүбүүтэй бусаа,
Үһэеэ абхууланхай. Һүниндөө тэрэш
Үргэлжэ хорёогой дэргэдэ һуудаг һэн.
Уйлаха, һүхирхэ хүхыдэл эгээ,
Арайхан дуулдахаар аялга татаха,
Ааляар, гэзэгэеэ задалһан хэбэртэй,
Харин тэрэш дахин ошоо,
Хайшаашье юм даа, мэдэхэгүйш.
Ябана хэсэжэ, ухаагаа һамараа.
Ямархан басаган байгаа һэм.— Дангина!
Үршөөгөөгүй тэрээндэ жаргалтай хуби бурхан,
Үгэһэншье байгаа, али, магад.
Харин хэн бэ даа нэгэн, мэхэлээд,
Хулгайлаа ха бурханай үршөөл».
1849 он. Кос-Арал.

* * *

Одоо дүүрээ! Далбагануудаа буулгаа;
Онгосонууд һолжорбо хулһануудай хоорондуур,
Сыр-Дарья руу
Сэнхир харгыгаар тамарна.
Баяртай, яяр яндан Кос-Арал.
Бусалма уйдхарыем хоёр жэл соо
Һамааруулаалши шадамарханаар
Һайн даа! Өөрыгөө, ши, өөрөө магта
Шамайшье хүнүүдэй олоһондонь.
Шамайе яахаяа мэдэһэндэнь.
Минии нүхэр, баяртай!
Шинии газар
Алдаршуулнагүйб би, хараанашьегүйб.
Энээхэн хизаарһаа холодоод, магад,
Эндэхи уйдхараа ойлгожошье болохоб.
1849 он. Кос-Арал.

* * *

Хари даа, гуталтайл һаа,
Хатархал һэм даа одоо,
Үгыл даа, теэд.
Угаа гоёор хүгжэмдэнэ.
Үргэн дэлхэй дурым татахаа болёо!
Ошохом таладаа нюсэгөөр
Ондоо заяа бэдэрхээ.
Заямни, иимэл һэмшии!
Шэрүүн намдаа бү байгты!
Харахан нидхэтэй түрөө бэлэйб,
Хуби заяашьегүй!
Харин нүхэд басагадни
Хатарна баран гуталтайнууд.
Хэсэнэб таладаа гансаараа би.
Баялигшье үгы, дурашьегүй...
1848 он. Кос-Арал.

* * *

Одоо алтан мэтэ үнэтэй
Өөрымни заяан халташье хайрагүй.
Залуу һаһамни хайрагүй намда.
Заримдаа гашуудал ерэдэг, уйладагби,
Үшөө тиихэдэ, бандалайм нэмэри,
Ушардагби гансаардаһан хүбүүхэнтэй.
Хашаа түшөөд, мүшэрһөө таһарһан намаадал,
Хахархай зотон хубсаһатай тэрэ һуудаг бэлэй.
Иихэдээ энэ би өөрөө гээшэ хаб,
Иимэл хубитай залуу наһамни—
Һанадагби иигэжэ, шэрүүн сагта,
Һанадагби үшөө, нангин сүлөө үгэхэгүй тэрэ
Хэндээшье хэрэггүй иигэжэл арилхал
Хамаг эрхим тэрэнэй жэлнүүд.
Хаанашье тэрэ олохогүйл энхэрэл.
Хүлһэншөөр ошохол, зайсагаагаад юртэмсөөр.
Тиигэһээр, уйдажа ябахагүйнь тула,
Тиин, уйлажашье баһа,
Түбхинэнги, ямараршье һаа, байхыень,
Тэрэниие сэрэгтэ үгэхэл.
1849 он. Кос Арал

Н. ШАБАЕВ ородһоо оршуулба.

ЭРТЭ УРДЫН ХИТАД ПОЭЗИ

ҮЕЭЛЭ ХҮБҮҮНДЭЭ ҮРГЭНЭМ БАДАГ

Добын оройдо гансал нарһан найгана.
Доогуурынь һалхин эшхэрэн хүйлана.
Үндэрэй һалхинай шангаш гээшэнь хэмгүй,—
Үншэн нарһа үрэбхинэ хайрагамгүй!
Үбэлдөө мүльһэн сэн үшөөл аһалдана,—
Үсэд нарһан булигдангүй тулалдана.
Тоойен хүйтэндэ яажашье тэсээб, барһан!—
Түсгаар хатуу зүрхэтэй юм ногоон нарһан!

Жуан-Цзи (210—268 онууд)

ЮЭФУ ОТОГ ЗОНОЙ ДУУНУУДҺАА

Үбэлдөө тайгын модод
Набшаяа гүбин нюсэгэлдэг.
Нажартаа найган модод
Намаа һайхаар сэсэглэдэг...
Эдеэрхүү шугын оёорой
Эшэмгэй замбага намуу хоёрнай
Хабхарта угаа һэшхэлтэй,—
Хангал мэдэхэгүй гэмшэлтэй!

* * *

Үргэн харгы зубшаад лэ,
Үсхэн модод һеглайрна;
Баглаа һайхаар анхилаад лэ,
Бамба сэсэгүүд баглайрна;
Жэгтэй һайхан байгаали
Жэмбүүр лимбээ үлеэнэл...
Сэнгүү шамаяа би байлгаад лэ,
Сэсэг дэлбээ түүкэм.

* * *

Һарын арай гарахаһаа хойшо
Һалхин дүйрэлдөөд, хашартай гээшэнь!
Хүнды ой соогуур хүрьһэн тобойжо,
Хүхэ сэсэгүүд хангалтай гээшэнь!
Һарын гэрэлдэ хоёр эжэлээд,
Һабяаһагүйгөөр эрьюусэлдэнэ.
Ташаяангы хүсэлэн эээлээд,
Таалалдахын наагуур тэбэрисэлдэнэ.

* * *

Эжэлхэн гансамни сэрэгтэ мордоод,
Эрье, гол хүрэтэрөө үдэшэбэб.
Таралган дээрээ үһа нюдэн болоод,
Таамаг сэдьхэлээ тайлангүй үлэбэб:
Үдэшэндөө забдагүй бархиралдаад,
Үүрэй сайтар үгэ дуугай байгаабди.
Хахасалган дээрээ хам абасалдаад
Ханилха гэхэдээ... зориг алга гараабди.

Фань Юнь (451—533 онууд).

Цыден ГАЛСАНОВ оршуулаа.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ДУРАСХААЛАЙ ҮДЭШЭ

Сэрэгшэд-интернационалистнуудай республиканска соведэй эмхидхэлэй комитет Улаан-Үдын 16-дахи ГПТУ-гай байшан соо Афганистанда наһа бараһан сэрэгшэдэй һамгадые, эжынэрые, үхибүүдыень суглуулжа, дурсалгын үдэшэ һаяхан үнгэргэбэ.

Энэ үдэшэдэ Буряадай комсомолой рескомой секретарь С. Подпругин сэдьхэлэй дулаан үгэнүүдые хэлэжэ, наһа бараһан сэрэгшэдэй үхибүүдтэ мүнгэн тэдхэмжэ барюулһан байна. Нэгэ үхибүүндэ 2000 түхэриг мүнгэн хүртөө. Тиихэдэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ үхибүүдэй Совет жасын Буряадай отделени баһал өөрын бэлэгтэй байба. Тэдэнэр үхибүүдтэ хубсаһа, хунар, гутал, нааданхайнуудые гэхэ мэтые бэлэг бараа һэн.

Республикын сэрэгшэд-интернационалистнуудай соведэй түрүүлэгшэ С. Дубровин, тэрэнэй орлогшо В. Пильчинов гэгшэд, энэ үдэшэ үнгэргэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хээ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Тиихэдэ энэ үдэшэдэ Буряадай академическэ оперо болон баледэй театрай артистнар, республикын пионернүүдэй ордонгой дуунай студи хабаадалсаһан байха юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Дурасхаалта үдэшын үедэ.

Д. АЛТАЕВАЙ фототекст.

ТЕЛЕМАРАФОН ҮНГЭРГЭГДЭХЭНЬ

«Хараасгай» журналай бага шар жаахан үхибүүдтэ хүндэтэй боложо эхилһэниинь һайшаалтай. «Хараасгай» журналай редакци Буряадай ССР-эй Телевидени болон радио дамжуулгын гүрэнэй комитедтэй хамта, ерэхэ жэлэй февраль һарада Улаан-Үдэдэ «Наадан» гэһэн нэрэтэй түрүүшын уласхоорондын телемарафон үнгэргэхэнь.

Монгол угсаата яһатанай үхибүүдтэ бэшэдэг Уран зохёолшодой ассоциациин энэ һайн һайхан үүсхэл, нэн түрүүн ургажа ябаа залуу үетэндэ зорюулагдаха юм.

Энэ болохоёо байгаа һайндэртэ КНР-эй Үбэр-Монголой, МНР-эй, Хальмагай, Буряадай элитэ уран зохёолшод, үльгэршэд, артистнар, соёлой ба эрдэмэй мэдээжэ хүдэлмэрилэгшэд, фольклорно коллективүүд уригданхай.

Буряадай арадай уран зохёолшо, «Хараасгай» журналай ахамад редактор Ц. А. Жимбиев телемарафонойнгоо программа тухай зүбшэн хэлсэхээ Үбэр-Монголой Хүх-Хото ошоһон байха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ хальмагай үхибүүдтэ бэшэдэг Уран зохёолшодой нэгэдэлэй түрүүлэгшэ, «Байр» журналай ахамад редактор Н. Д. Санжиевтай, Улаан-Баатарай түбэй телевидениин хүтэлбэрилэгшэд Юрөлсүрэнтэй, Долгорсүрэнтэй, Санжимятоатай телемарафоной программа тухай хөөрэлдөөнүүд болсожо дүүрэбэ.

А. ТУЯНОВ.

ЗАЛУУШУУЛАЙ КЛУБ

Нарһата тосхондо «Диалог» нэрэтэй залуушуулай үгэ буляалдаата политическэ клубай эмхидхэн байгуулгын суглаан һаяхан үнгэргэгдэбэ.

Районой түбэй библиотекэ, РЛКСМ-эй райком хоёр энэ клуб бии болгоо гэжэ тэмдэглэлтэй. Энэ суглаан дээрэ клубай совет байгуулагдаһан, устав, программа баталагдаһан байха юм. Клубай соведтэ районой түбэй библиотекын директор И. Цырендоржиева, комсомолой райкомой секретарь С. Жамсуев гэгшэд оролсоһон байна. Гадна секцинүүдэй хоёр хүтэлбэрилэгшэд — нэрлэбэл, Нарһатын агропромбанкын директор С. Андреев, Нарһатын 2-дохи дунда һургуулиин багша В. Очиров гэгшэд болоно. Түрүүшынхинь экономикын секци, хоёрдохинь түүхын секци хүтэлбэрилхэ юм.

Тус клубай гол зорилго гэхэдэ, түүхын үнэн зүбые һэргээхэ, мүнөө болоһо байһан хубилалтануудта зүб сэгнэлтэ үгэхэ, эрдэм мэдэсэеэ соёл болбосоролоо гүнзэгырүүлхэ болоно.

Д. ДОРЖИЕВА.

ГАЗЕТЫН 60 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Хяагтын районой «Ленинэй туг» гэһэн газетэ, республикын үнинэй газетэнүүдэй тоодо ородог юм. «Ленинэй туг» газетын редакциин коллектив эдэ үдэрнүүдтэ газетынгээ бии болгогдоһоор 60 жэлэй ойн баярые тэмдэглэжэ байна.

Тусхайлан хэлэбэл, газетын түрүүшын номер 1930 оной ноябриин 24-дэ гаргагдаһан байха юм. Зүгөөр газетэ тиихэдэ «Ударник» гэжэ нэрэтэйгээр гарадаг байгаа.

Районой редакцида полиграфическа бааза бии болгохо талаар үнинэй большевик И. А. Искра ехэ үүсхэл оролдолго гаргаһан байдаг. Харин газетын түрүүшын редактор П. И. Малакшинов гэжэ хүн байһан юм. Мүнөө тэрэ Москва хотодо ажаһууна.

«Ленинэй туг» газетэ район соогоо тон хүндэтэй юм. Урдань газетын тираж 5 мянган хэһэгээр гарадаг һаа, мүнөө 7 мянган уншагшадтай. Энэнь мүнөө сагта яһала һайн амжалта гээшэ.

«Ленинэй туг» газетын редакциин коллективэй нэрэ дээрэ эдэ үдэрнүүдтэ республикын болон районуудай газетэнүүдэй редакциин коллективүүдэй эльгээһэн амаршалгын телеграмманууд ерэжэл байна.

Е. АЛЕКСАНДРОВ.

ӨӨҺЭДЫН ЯСЛИ-САДТАЙ БОЛОБО

Хурамхаанай райпогой хүдэлмэрилэгшэд өөһэдын ясли-садтай болобо. Энэ ехэ баяр гээшэ. Юундэб гэхэдэ Хурамхаанда ясли-садууд ехэ дуталдадаг юм. Районой арадай эрдэм һуралсалай таһагай һүүлшын мэдээнэй ёһоор, үшөө 250 үхибүүн гэртээ байна.

Энэ хүшэр хүндэ сагта райпогойхид Хурамхаанай сельпогой хуушан конторын байшан һэльбэн шэнэлээд, досоодохи түхеэрэлгэнүүдынь худалдажа абаад өөрын ясли-садтай болобо ха юм.

Өөһэдын ясли-сад бии болгохо талаар, райпогой профкомой түрүүлэгшэ А. П. Калининагай үүргэ ехэ. Тэрэнэйл эсэшэ сусашагүй оролдолгоор энэ хүдэлмэри бүтөө.

Энэ ясли-сад томо бэшэ. Мүнөө дээрээ 40-өөд үхибүүн ябажа байна. Досоонь ороо һаатнай тоотай зохид, уужам һаруул. Барилгашад үхибүүдэй наадаха талмайхаанишье мартаагүй. Баһал уран нарияа гаргажа шэмэглэһэн байна.

З. БУДАИН.

УЧИЛИЩИИН СОЁЛОЙ ТҮБ

Тарбагатайн 36-дахи ПТУ-гай һурагшад училищиингээ хамтын байра соо эстетикын кабинет түхеэрхэ гэжэ ехэ оролдолго гарган хүдэлмэрилжэ байна. Досоодохи талыень шэмээшэгүүдэй болон буряадуудай урданай байрын түхэл маягаар шэмэглэнэ. Үхибүүд энэ кабинет шэмэглэхын тула олон номуудые, зурагуудые шэнжэлнэ, музейнүүдээр ябажа харана. Энэ кабинедые музейшье, библиотекэшье, театршье, һуралсалай мастерскойшье гэжэ болохоор. Юундэб гэхэдэ, эдэндэ хэбаатай бүхы юумэ эндэ бии.

Ганса кружогойхид бэшэ, мүн юрыншье хүн эндэ ерэхэ аргатай.

Эндэ эстетикын кабинет байгуулхын талаар багша Р. П. Климентьева ехэ хүдэлмэри хэнэ. Тиихэдэ зарим залуу багшанар энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Жэшээлбэл, Э. Б. Аюшеева, А. М. Бочеева, О. А. Шадрина болон бусадые нэрлэмээр.

Училищиин соёлой түб соо элдэбын һонирхолтой конкурснууд, выставкэнүүд үнгэргэгдэхэ байна.

С. ТЮЛЮТИН.

МВД-һээ МЭДЭЭСЭНЭ

Байгша оной ноябриин 19-һөө 26 болотор республика дотор 221 гэмтэ ябуулга хэгдэбэ. Эндэ 4 хүн алуулһан, 4 эхэнэр хүсөөр эдлэгдэһэн, 56 ушарта хүндэ зорюута доболжо, хулиган ааша гаргаһан, сохиһон, малгай, бараад ябаһан сүүмхэ болон бусад зөөриень буляажа абаад, тэрьелхэ гэжэ һэдэһэн байха юм. Мүн гүрэнэй, ниитын, үмсын зөөри хулгайлһан 117 хүн баригдаа. Үнгэрөөд байһан үе соо 10 автомототранспорт хулгайлагдаһан, наркотическа бодосуудые хэрэглэһэн 15 хүн баригдаһан байна.

Хэнэйшье мэдэһээр автомототранспорт хулгайлагшадые түргэн саг соо элирүүлхэнь хүндэ хүшэр байдаг гээшэ. Эндэ машина жолоодожо ябагшад тэрэнээ ээзгүйгөөр газаа орхидог болсо. Тиихэдэ гүрэнэй машинанууадай гаражлаа ерэһые шалгаха, хинажа байха уялгатай инженернүүд, механигууд, гаражнуудые даагшанар уялгадаа харюусалгагүйгөөр хандана. Эндэһээ уламжалан жолоошод эдэ бүгэдые һамбаашалан машинаяа гэрэйнгээ газаа табяад, хононо. Харин машина хулгайлагшад бэлэн мүрөөр олоһон техникээ хүнэй нюдэнһөө холо газарта абаашаад, частьнуудыень абажа, бариишатайгаар наймаална.

Ноябриин 20-ной үдэр Улаан-Үдын ногоон базаарай дэргэдэ табигдаһан Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ЗИЛ-130 түхэлэй машина хулгайлагдаа. Мүн энэ һүни Северобайкальск хотын спортивна үйлсэдэ табигдаһан «Жигули» үгы болобо.

Ноябриин 24-дэ Улаан-Үдын Гагаринай нэрэмжэтэ үйлсын 73-дахи гэрэй газааһаа танигдаагүй хоёр хүн ГАЗ-53 түхэлэй машина хулгайлһан байгаа. ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдэй машина хулгайлагшадые бариходань, нэгэниинь хуулиин наһа гүйсөөгүй, нүгөөдэнь Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг гэмтэн тодоруулагдаа. Энэл үдэшэ Мухар-Шэбэрэй райондо тусхай хэлсээтэйгээр түрмэһээ табигдаһан Тыксин С. В. Түгнын уурхайн автоколоннын ГАЗ-53 түхэлэй машина хулгайлаад ябаһаар баригдаһан байна.

Машина хулгайлһан заримаһиинь ГАИ-гай харгын-патрульна албанай инспекторнүүдэй зогсохо гэжэ үгэһэн тэмдэг, дохёо тоолсдоггүй. Тиигэжэ эдэнэр хэрэгы дээрэ аварии хэхэ ябадал олошоруулна. Милициин хүдэлмэрилэгшэд тиимэ зониие бариха оролдолго гаргана. Тиихэдээ машинаяа зогсоонгүй, түргөөр гүйлгэжэ ябаһан хулгайшадай машинын мөөрэ буудаха баатай бологдоно. Нэгэ иимэ болоһон ушар дурдая. Загарайн районой Онохой тосхондо хэдэн эрэшүүл ГАЗ-52 түхэлэй машинын жолоошондо хутага харуулжа занаад, Улаан-Үдэ руу гүйлгэлдэбэ ха. Энээн тухай харгы дээрэ дежурлажа байһан ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ мэдээсэгдэһэн байгаа.

Тэдэниие Тальцы станци шадар обёоржо, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд машинаяа байлгаха гэһэн дохёо тэмдэг үгэбэ ха. Тиихэдэнь тэдэнэрын машинаяа бүри түргэдхэжэ саашаа зугадаа. ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд машинын хойноһоо ойро зуурахана гүйлгэлдэһэн байгаа. Тиихэдэньшье зогсонгүй, тэрьелхэ мүрөө бэдэрээ бшуу. Яаха хээхэ аргагүй болоһон ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд тэрьелжэ ябаһан машина буудаха баатай болоо. Тиихэдэнь лэ хулгайшад машинаяа байлгаа бшуу. Эндэнь хулгай хэгшэдэй нэгэнэйнь зүүн хүлынь шархатаһан байба. Мүнөө мүрдэлгэ хэгдэнэ.

Үнгэрөөд байһан долоон хоногой туршада харгын-транспортна 27 гэнэ усал болоһон байна. Эндэ 3 хүн наһа бараһан, 29-ниинь, тэрэ тоодо нэгэ үхибүүн хүндөөр гэмтээ.

Мүн энэ үе соо республика дотор 23 түймэр боложо, 59 150 түхэригэй гарза ушаруулба. Ноябриин 24-нэй һүни Муйска районой Таксимо тосхондохи «Лензолото» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй хамтын байра галай аюулда орожо, 49 мянган түхэригэй гарза хэгдээ.

Элдэб хулиган ааша гаргаһан 517 хүн Улаан-Үдэ хотын дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта оруулагдаба.

Буряадай ССР-эй МВД-гэй пресс-бүлэг.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ДЕКАБРИИН 3-һаа ДЕКАБРИИН 9 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 3

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Вариант «Омега»—5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 10.40—Мультфильм. 11.30—Футболой шэнжэлэл. 12.00—«Хайшан гэжэ амарнабибди». 12.30—Аяншалагшадай клуб. 13.30—Время. 14.30—Фигурна һолжоролгоор уласхоорондын мүрысөөн. 16.30—Концерт. 16.55—«Крайние земли»—баримтата фильм. 17.45—Хүүгэдтэ дамжуулга. Финляндиин «Юлейсрадио» компани Түбэй телевидениин экранда: 18.45—«Природа еще наша»—баримтата фильм. 19.10—Мультфильм. 19.30—Время. 20.00—«РАФ» мүнөөдэр. 20.35—«Вариант «Омега» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35—«Белоснежки» — уран һайханай фильм. 23.55—Авторска телевидени. 01.10—Шэнэ һонинной албан.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Байгаалиин нюусанууд. 9.30, 10.40—Түүхэ. 9-дэхи класс. 10.10—Итальян хэлэн. 11.05—Ехэ юумэ мэдэхэ хүнүүдтэ дамжуулга. 11.50, 12.40—Биологи. 7-дохи класс. 12.10—«Бурда Моден» дурадхана. УЛААН-УДЭ. 17.30—Киноочерк. 17.40—«Возвращение Ахматовой»—баримтата фильм. 18.40—Байгал. МОСКВА. 19.05—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. УЛААН-УДЭ. 19.30—«Халаан» (буряадаар). 20.00—Байгалай үмэнэхи газар дээрэ. 20.25—Соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 21.20—Эсэгэ ороной хоорой хүгжэмэй нэгэдэхи бүхэсоюзна фестиваль тухай баримтата фильм. 21.50—Тюменьһээ дамжуулга. 22.10—Абяанай зураг. 22.40—К. Симонов. «20 дней без войны». Туужаһаа хэһэгүүдые автор уншаха. 23.15—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 23.25—Фигурна һолжоролгоор уласхоорондын мүрысөөн.

ВТОРНИК, 4

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Вариант «Омега»—5 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 10.40—Мультфильмнүүд. 11.15—Баримтата фильм. 11.35—Хүүгэдтэ дамжуулга. «Юлейсрадио» компани Түбэй телевидениин экран дээрэ». 12.35—«Загляни под маску»—3 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 13.20—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30—Время. 14.10—Шатараар дэлхэйн чемпионадта 14.25—«Что наша жизнь»—баримтата фильм. 16.30—Үсөөн тоотой арад үндэһэтэдэй фольклорно коллективүүдэй концерт. 16.50—Уран зохёолой уншалга. 17.05—Амар сайн, хүгжэм! 17.50—Объектив. 18.25—«Брууниада»—баримтата фильм. 18.30—Мультфильм. 19.10—«Однажды чудесным зимним днем»—баримтата фильм. 19.30—Время. 20.00—Урданай ба мүнөөнэй романснууд. 20.45—«Вариант «Омега»—5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—«Загляни под маску»—3 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 23.15—Литературно-уран һайханай «үгэ» программа. 01.15—Шэнэ һониной албан. 01.30—Шатараар дэлхэйн чемпионадта.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Байгаалиин нюусанууд. 9.35, 10.35—Географи. 8-дахи класс. 10.05, 11.05—Француз хэлэн. 11.35, 12.35—Хүгжэм. 2-дохи класс. 12.05—Библиофика. 13.05 — Баримтата фильм. 13.15—Концерт. 13.35—Ритмическэ гимнастика. 14.05—«Дачные истории» — телефильм. 1-дэхи сери. «Теплый дождь». УЛААН-УДЭ. 17.30—«Ералаш». 17.40 — Байгал (буряадаар). 17.55—Росси: гурбадахи зам. 18.40—Байгал. МОСКВА. 19.05 — РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. УЛААН-УДЭ. 19.30—«Эхо ран»—телесогсолбори. 20.00 — «Фитиль». 20.10—Байгалай үмэнэхи газар дээрэ. 20.55—Соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—Амгалан нойрсогты, багашуул! 21.15—«Николай Грицюк... художник, не нужный народу»—баримтата фильм. 21.55— «Залуушуулай рекет». 22.15—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 00.25—СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ. 01.25—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак» — «Динамо» (Москва).

СРЕДА, 5

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Вариант «Омега»—5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 10.50—Мультфильмнүүд. 11.15—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак»—«Динамо» (Москва). 12.35—Хүгжэмтэ дамжуулга. Финляндиин «Юлейсрадио» компани Түбэй телевидениидэ: 12.25—«Загляни под маску»—3 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 13.30—Время. 14.10—Хоккейгээр нүхэр ёһоной уулзалга. «Лос-Анжелес-Кингс» — «Химик». 16.30—Баримтата фильм. 17.00—Я. Сибелиус. 17.35—Хүүгэдтэ дамжуулга. 18.35 — Баримтата фильм. 19.00 — Мультфильм. 19.20—Фотоконкурс. 19.25—Ерээдүйн Европо: дээдэ тушаалтадай уулзалгын һүүлээр. 20.25—Россин парламент мэдээсэнэ. 20.40—«Вариант «Омега»—5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35—«Загляни под маску»—3 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 23.10—Баримтата фильм. 00.10—«Виктор Цойн дурасхаалда! 01.40—Шэнэ һониной албан.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Байгаалиин нюусанууд. 9.35, 10.35—Физикэ. 9-дэхи класс. 10.05, 11.05—Немец хэлэн. 11.35, 12.35—Юрэнхы биологи, 10-дахи класс. 12.05 — Библиофика. 13.05—Ялта-91. 13.15—Манежһээ манеж хүрэтэр. 13.25 — Киевэй футбольно «Динамо» командын капитан байһан В. Турянчик тухай баримтата фильм. 13.45—Бүхы хүнүүд циркдэ дуратай. 14.10—«Дачные истории» — телефильм. 2-дохи сери. «Деревья распускаются». УЛААН-УДЭ. 17.35—Үхибүүдтэ «Барбаадай». 18.10—Микрофон хүдэлгэдэбэ. 18.40—Байгал. МОСКВА. 19.05—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. УЛААН-УДЭ. 19.30—«Ералаш». 19.40—Шалгалта. 20.10—Дэлгүүртэ шэлжэн оролго. 20.55—Соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—Амгалан нойрсогты, багашуул! 21.15—Москвагай гүрэнэй филармониин академическэ симфоническа оркестрэй концерт. 22.15—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 00.25—СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ. 01.25—Хоккейгээр нүхэр ёһоной уулзалга. «Лос-Анжелес-Кингс»—«Химик».

ЧЕТВЕРГ, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Вариант «Омега»—5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 10.45—Хүүгэдтэ дамжуулга. 11.45—Ан амитадай аймагта. 12.45—«Загляни под маску»—3 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 13.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30 — Время. 14.10—Шатараар дэлхэйн чемпионадта. 14.25 — Степан Эрьзиин гурбан хүсэл. 15.10—Н. Бернстайн. 15.30—«Австрия. Альпийская баллада»—баримтата фильм. 16.40 — Компьютертэй харилсалга. 17.25—Баримтата фильм. 18.15 — Мультфильм. 18.25—Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн. 18.55—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.40—СССР-эй Гүрэнэй камерна оркестр наадаха. 20.50—«Вариант «Омега»—5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—«Загляни под маску»—3 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 23.10—Авторска телевидени. 00.40—Шэнэ һониной албан. 00.55—«Парнас тээшэ шата» гэһэн уласхоорондын телефестивалиин 3-дахи шата тухай. 01.30—Шатараар дэлхэйн чемпионадта.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Байгаалиин нюусанууд. 9.35, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 5-дахи класс. 9.55, 10.55—Увертюрэ. 10.05, 11.05—Испан хэлэн. 11.35, 12.35—Биологи. 8-дахи класс. 12.05—Ород хэлэн. 13.05 — Хүхэ дэглы. 13.15—Ритмическэ гимнастика. 13.45—Хүнүүд намда дуу бэлэглээ. 14.15—«Дачные истории» — телефильм. 3-дахи сери. «Майская прохлада». УЛААН-УДЭ. 17.30—Киногоор аяншалгын альманах. 17.50—«Не сгуби дерево жизни» — баримтата фильм. 18.40—Байгал. МОСКВА. 19.05—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. УЛААН-УДЭ. 19.30—Киноочерк. 19.40—Байгал (буряадаар). 19.55—Танай бэшэгүүдээр. 20.55—Соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—Амгалан нойрсогты, багашуул! 21.15—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 21.20 — Баримтата фильм. 21.40—«Жизнь в танце». СССР-эй арадай артистка Наталия Бессмертноватай хабаадалгатай фильм-концерт. 22.45—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 00.25—СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ.

ПЯТНИЦА, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Вариант «Омега»—5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 10.40—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 12.40—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 13.30—Время. 14.10—Монголой «Цам» һайндэр. 14.40—Фортепианна хүгжэмэй концерт. 16.30—Мультфильм. 16.45—«Гюмриец» — баримтата фильм. 17.10—Ногоон дэн. 17.45—СССР-эй Гостелерадиогой ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт. 18.30—«ТелеЭКО» — журнал. 19.00—Финляндиин «Ферскотти» бүлэгтэй уулзалга. 19.30—Время. 20.00—М. Мусоргский. 20.10—Дипломатическа бэшэ темэдэ хөөрэлдөөн. 20.35—Хүгжэмтэ дамжуулга. 20.55—«ВИД» танилсуулна. 21.55—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.00—Время. 22.30—МВД-һээ мэдээсэнэ. 22.45—«ВИД» танилсуулна. 01.45—Шэнэ һониной албан.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 10.15—Байгаалиин нюусанууд. 9.35, 10.35—Оршон тойронхи дэлхэймнай. 9.55, 10.55—Һүниин Эрмитаж. 10.05, 11.05—Англи хэлэн. 11.35, 12.35—Географи. 6-дахи класс. 12.05—Эжы, аба бидэ гурбан. 13.05—Залуушуулай фольклорно ансамблиин концерт. 13.15—Аюулгүй байлгые сахиха. 13.20—Гнессинүүдэй нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин һурагшадай концерт. 14.10—«Дачные истории»—телефильм. 4-дэхи сери. Визиты по выходным». УЛААН-УДЭ. 17.35—Мультфильмнүүд. 18.25—Танай гэртэ—баяр. МОСКВА. 19.05—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. УЛААН-УДЭ. 19.30—Буряад хэлэнэй хэшээл. 20.05—Буряад ороной һонинууд. МОСКВА. 21.00—Амгалан нойрсогты, багашуул! 21.15—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 21.20—Баримтата фильм. 21.50—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.05—«Гремучая дюжина»—фильм-концерт. 22.45—РСФСРэй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 00.55—СССР-эй Верховно Соведэй сесси.

СУББОТО, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута» 9.35—Эжы, аба бидэ гурбан. 10.05—Байгаали хамгаалгын программа. 11.05—Партнер. 11.35—«ПИ» тэмдэгтэй. 12.35—«Бурда Моден» дурадхана 13.05—Режиссер И. Селезневагай фильмүүд. «Вот такая история». 14.45—«Искупление»—уран һайханай-публицистическэ фильм. 1-дэхи сери. 15.25—«Один вечер с Пласидо Доминго»—хүгжэмтэ фильм. 16 50—Мультфильм. 17.00—Баянистнууд - аккордеонистнуудай уласхоорондын I конкурсын нээгдэлгэ. 18 30—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.15—«О бедном гусаре замолвите слово»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 20.30—СССР-эй правительствада. 20.40—«О бедном гусаре замолвите слово». 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30—«Панда»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 22.55—«Парнас тээшэ шата». 01.10—Шэнэ һониной албан..

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—Мультфильм. 9.40—Хабаровскын ба Примориин хизаарнуудта АЭС барилгые олониитын буруушаажа байһан тухай баримтата фильм. 10.00—Татаар арадай дуунууд. 10.20—Арена. 11.20—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 13.20—Ород хэлэн. 13.50—РСФСРэй хото городуудай телестудинүүд. 14.00—Россин баримтата экран. 16.15—Россин баледэй залуу артистнууд. 17.15—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 18.45—Амгалан нойрсогты, багашуул! 19 15—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 19.25—«Моссовет—Ленсовет»—гэһэн теле-хүүргэ. 20.50—«В ожидании Элизабет»—уран һайханай фильм. 22.00—Время. 22.30—Ф. Лист. 22.45—СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ 23.15—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 23.25—Композитор А. Морозовой зохёохы үдэшэ. 00 40—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 00.45—А. Морозовой зохёохы үдэшын үргэлжэлэл. 02.10—«Кино, любовь... и фантазия»—киноконцерт. 03 05—«Грузия-телефильмын» уран һайханай богони фильмнүүд.

ВОСКРЕСЕНИ, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнһөө. 11.00 — Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30—«Дэлхэйе тойрон»—альманах. 13.30—Элүүр энхэ байлга. 14.15—«Искупление»—уран һайханай-публицистическэ фильм. 2-дохи сери. 15.15—Мультфильм. 16 00—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 17.00—Эдир банкирнуудай мүрысөөн. 18.15—Бултанда хабаатай педагогико. 19.15—«Альфред Нобелиин XX зуун жэл». 20.15—Россин парламент мэдээсэнэ. 20.30—«Шантаж»—5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. (Итали). 22.00—Время. 22.30—Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд. 22.45—П. И. Чайковский. 23.05—«Маппед-Шоу»—олон серитэй кукольна концерт. 19-дэхи, 20-дохи сери. 23.55—Хаана хэзээ юун болооб. 00.55—Шатараар дэлхэйн чемпионадта.

СЭНХИР ЭКРАН

ВОСКРЕСЕНИ, 2

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15 — Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10 00—«Эртэ үглөөнһөө». 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30 — Аяншалагшадай клуб. 13.30—Хүгжэмтэ киоск. 14.00—Лаос: ерээдүй тээшэ зам. 14.30—Лаосой дуу, хатарай ансамблиин концерт. 15.00—«Век мой, зверь мой»—уран-һайханай - публицистическэ фильм (нюуса протоколнууд тухай асуудалаар). 16.45—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 17.45 — «Госпожа Метелица». 18.55—Концерт. 20.45 — «Вариант «Омега»—5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—Россин парламентын мэдээсэл. 22.35—Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай. 23.00—Мэдээсэлнүүд. Соносхолнууд. 23.05—Шатараар дэлхэйн чемпионадта. 23.25 — «Маппед-шоу»—олон серитэй кукольна фильм. 17-дохи, 18-дахи сери. 00.15—Футболой шэнжэлэл. 00.45—Москва—Белград гэһэн теле-хүүргэ.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — «Зарядкада зогсогты!» 9.20 — Мультфильмнүүд. 9.50—Ород арадай дуунууд. 10.00—Аяншалагшадай клуб. 11.00—Р. Шуман. 11.15—Баскетболоор Европын чемпионадай шэлэн абалгын матч. Эрэшүүл. Израилиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануд. 11.55—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 12.00—Фигурна һолжоролгоор уласхоорондын мүрысөөнүүд. Эхэнэрнүүд. 12.45—В. А. Моцарт. 13.00—«Белый олень тундры»—уран һайханай фильм. 14.10—Хэрбээ тэды хүрөө һаа.. 14.55—«Млада» хоорой концерт. 15.15 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 16.15 — «Совет Росси» — видеоканал. 18.45—Фигурна һолжоролгоор уласхоорондын мүрысөөн. 19 45 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 20.00—РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съезд дээрэ. 22.00—Время. 22.30—«Машинист»—уран һайханай фильм (Итали).

«ПРАВДА БУРЯТИИ» мүнөөдэрэй номерто

РСФСР-эй Арадай депутадуудай зэлжээтэ бэшэ съездын заседани дээрэһээ ТАСС-ай корреспондентнүүдэй тоосоон «Газар абаха хүшэр зам» гэжэ гаршагтай байха.

Техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудые нютагай бюджедтэ оруулха хэрэг ехэ хойшолонтой байха юм. Училищинуудай бүлэг директорнүүдэй Буряадай ССР-эй Верховно Соведтэ хандаһан бэшэг газетын уншагшадай һонорто барлагдаба.

«Бүхэсоюзна староста» гэжэ гаршагтай Р. Медведевэй очерк номерто байха.

Республикын олониитэ Таншын дасангай нээгдэһэн тухай мэдээсэлые урма баяртайгаар угтаба. Энэ дасангай арамнайлагдаһан тухай тодоор хөөрэһэн фоторепортаж номерой зургаадахи хуудаһанда үгтэхэй.

«МВД-һээ мэдээсэнэ» гэһэн гаршагтай корреспонденци номерто байха.

Редакторай орлогшо П. Н. НИМАЕВ.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56 23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21. 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2 33 61; выпускающие—2 35-95: собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия 2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. п. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской ССР. Директор 2-40-45.

Заказ № 277.